

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

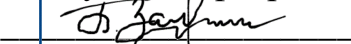
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**Облік і аналіз в управлінні грошовими коштами
та їх потоками на підприємстві**

Допущено до захисту перед ЕК
рішенням кафедри обліку та
аудиту, протокол № ____
від « ____ » _____ 2022р.

Завідувач кафедри

д.е.н., доц. Засадний Б.А.

Студента 2 курсу магістратури
спеціальності 071
«Облік і оподаткування»
денної форми навчання
Чаплі Павла Вікторовича

(підпис студента)

Засвідчую, що в цій випускній
кваліфікаційній роботі немає
запозичень із праць інших авторів без
відповідних посилань

(підпис студента)

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Головко Віктор Іванович

(підпис)

Київ – 2022р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ.....	8
1.1. Економічна сутність грошових коштів та їх потоків	8
1.2. Поняття та склад грошових коштів підприємства, сутність та правовий статус електронних грошей.....	16
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів та їх потоків на підприємстві.....	22
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇХ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ	28
2.1. Організація обліку та документального оформлення наявності та руху грошових коштів підприємства.....	28
2.2. Особливості обліку грошових коштів та їх потоків на підприємствах України.....	34
2.3. Особливості розкриття інформації про стан і рух грошових коштів у фінансовій звітності підприємства.....	36
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	44
3.1 Завдання, джерела та організація аналізу грошових коштів підприємства.....	44
3.2. Практичні аспекти аналізу грошових коштів та їх потоків на підприємстві.....	47
3.3. Шляхи підвищення ефективності управління грошовими коштами та їх потоками на підприємстві	53
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. Грошові кошти – ключовий ресурс, з яким взаємодіє будь-яке підприємство, не залежно від форми господарювання, розміру, галузі чи будь-якого іншого фактору. Грошові кошти відносяться до найважливішої групи оборотних коштів. Кожна господарська операція та кожен господарський процес спричиняє надходження або витрачання коштів. Грошові кошти супроводжують реалізацію операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання..

Якісне управління грошовими потоками є дуже ключовим фактором для забезпечення успішної діяльності компанії. Формування та оцінка інформації про грошові потоки передбачає облік, контроль, аналіз і прогнозування інформації про грошові потоки підприємства. Ця інформація особливо цінна для вищого керівництва компанії при прийнятті управлінських рішень і при прогнозуванні перспектив діяльності. Правильне управління грошовими потоками допомагає своєчасно виявити недоліки різних сфер діяльності підприємства, визначити заходи щодо їх усунення та підвищити ефективність діяльності компанії.

Важливою складовою управління грошовими коштами є їх якісний, правильний та своєчасний облік та аналіз, який передбачає врахування та дослідження великої кількості законодавчих актів, що регулюють облікові процеси з грошовими коштами на підприємстві.

Крім того, незважаючи на те, що інформація про грошові потоки є дуже цінною як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів, існує великий дефіцит наукових джерел, які досліджують конкретні аналітичні методи, які слід використовувати при аналізі грошових коштів, та принципи формування висновків щодо отриманих результатів аналізу. Більшість науковців та експертів при описі аналізу грошових коштів наводять лише обмежену кількість індексів та коефіцієнтів, які в основному базуються на даних відображених в балансі та звіті про фінансові результати. При цьому дуже мало уваги з боку вітчизняних

науковців звіту про рух грошові кошти, який у світовій практиці є основним джерелом інформації про грошові кошти.

Актуальність дослідження в рамках випускної кваліфікаційної роботи «Облік і аналіз в управлінні грошовими коштами та їх потоками на підприємстві» визначається тим, що для ефективного використання коштів необхідно вміти грамотно планувати їх надходження; для правильного ведення обліку коштів потрібне знання їх численних законодавчих та постійно змінних норм та правил; бажана ефективність господарської діяльності, стійке фінансове становище можуть бути досягнуті лише за якісного організування аналізу за рухом грошових коштів.

Теоретичні основи існування грошових коштів як економічної категорії закладені ще в працях Петті В., Сміта А., Рікардо Д., Маркса К.

Сутність та еволюція поняття грошей як економічної категорії досліджено в працях вітчизняних та зарубіжних учених: Брігхема Ю., Базилевича В. Д., Кроніна Ю. А., Лігоненко Л. О., Осовської Г. В., Маслової С. А., Костюченка В. М., Загороднього А. Г., Поддєрьогіна А. та інших.

Теоретичні аспекти обліку, аналізу та контролю, у тому числі й грошових коштів, досліджують у свої наукових працях такі автори: Засадний Б. А., Гура Н. О., Ткаченко Н. М., Мельник Т. Г., Бутинець Ф.Ф., Сопко В. В., Завгородній В. П., Загородній А. Г., Швець В. Г., Шигун М. М.

Активно досліджували проблеми й особливості обліку та аналізу грошових потоків підприємства такі науковці, як Іващенко І. А., Базилінська О. Я., Насходовський І. С., Бланк І.О., Сорокіна О.М., Хелферт Е., Шеремет А.Д., Остафійчук С. М. та інші.

Значний внесок у розробку аналітичного забезпечення управління грошовими потоками зробили вітчизняні економісти: Дерун І. А., Овсяк А. М., Осадча Г. Г., Склярчук І. П., Литвин Б. М., Кучер О. В., Мельничук Г. С., Кошельок Г. В., Ситник Г.В., Хроленко О. І., Томчук О. Ф. та інші.

Практичні механізми та методики аналізу грошових коштів дослідили у своїх працях: Головка В. І., Голованенко М. В., Надточій С. І., Щепіна Т. Г., Езерська О. О., Спільник І. В., Сахно А. А., Тітаренко А. Д., Филюк Г. М. та інші.

Вітчизняна практика свідчить, що в обліку грошових коштів та їх потоків виникає багато питань, непорозумінь та суперечностей щодо правильного застосування законодавчих норм, порядку їх відображення в обліку та звітності, методики їх аналізу тощо. Тому актуальним постають питання правильного документування та відображення грошових коштів в обліку, співставлення та вибір найефективніших методик та інструментів в процесі аналізу грошових коштів та їх потоків. Ці обставини зумовлюють актуальність теми роботи, її зміст і структуру.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є вивчення теоретико-методичних, нормативно-правових засад здійснення операцій з грошовими коштами, дослідження практичних аспектів обліку та аналізу операцій з руху грошових коштів й розробка рекомендацій на основі проаналізованого матеріалу.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- дослідити економічну сутність грошових коштів та їх потоків
- визначити сутність грошових коштів в системі управління підприємством та визначити основні підходи до класифікації грошових коштів;
- дослідити основні нормативно-правові акти, що регулюють облікові процеси з грошовими коштами;
- охарактеризувати особливості організації обліку грошових облік коштів на підприємств та документування операцій, які стосуються стану та руху грошових коштів;
- дослідити практичні аспекти відображення в обліку грошових коштів та їх потоків на підприємстві
- дослідити особливості відображення наявності та руху грошових коштів у фінансовій звітності підприємства;

– визначити основні завдання та підходи щодо аналізу грошових коштів підприємства;

– визначити шляхи вдосконалення системи обліку й аналізу грошових коштів на підприємстві.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти обліку й аналізу грошових коштів та потоків грошових коштів на підприємстві.

Об’єктом дослідження є грошові кошти та їх потоки в системі бухгалтерського обліку та аналізу на підприємстві.

Методи дослідження. Для розв’язання завдань, поставлених у дипломній роботі, використовувалися загальнонаукові та специфічні методи контролю, зокрема: аналіз, синтез, графічний і табличний метод, методи індукції та дедукції, методичні прийоми документального контролю історичний та системний підходи, методи системно-структурного аналізу, метод аналогії, порівняння, групування тощо.

Інформаційна база дослідження. У ході дослідження використовувались нормативно-законодавчі акти у сфері обліку та аналізу (кодекси, закони, міжнародні та національні стандарти, накази та постанови), а також нормативно-правові акти з питань звітування та документування грошових операцій; статистичні матеріали Державної податкової служби; монографії вітчизняних і зарубіжних економістів з обліку, аналізу й контролю грошових коштів та їх потоків на підприємстві, наукові публікації та матеріали наукових конференцій, електронні ресурси за обраною тематикою роботи. При дослідженні прикладних аспектів обліку та аналізу грошових коштів та їх потоків використовувалися первинні, аналітичні та звітні облікові дані вітчизняних підприємств.

Випускна кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 70 найменувань, 5 додатків.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади обліку та нормативне регулювання операцій з грошовими коштами» проаналізовано сутність та теоретичні підходи до визначення поняття «грошові», «грошові кошти», «грошові

потоки», визначено основні підходи до класифікації грошових коштів на підприємстві, досліджено законодавчу базу, що регулює здійснення операцій з грошовими коштами на підприємстві.

Другий розділ «Практичні аспекти обліку грошових коштів та відображення їх у фінансовій звітності» визначає основні принципи організації облікового процесу щодо грошових коштів на підприємстві, відображає основні практичні аспекти обліку та документального оформлення грошових коштів та їх потоків, визначає методологію відображення у фінансовій звітності підприємства інформації про наявність та рух грошових коштів

У третьому розділі «Особливості аналізу грошових коштів та їх потоків на підприємстві» досліджено методологію здійснення аналізу грошових коштів та їх потоків на підприємстві, визначену сутність та практичну необхідність якісного аналізу для успішного функціонування суб'єкта господарювання, визначені шляхи вдосконалення та оптимізації системи управління грошовими ресурсами на підприємстві.

Загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи магістра становить 76 сторінок друкованого тексту, включає 1 таблицю, 3 рисунки, 5 додатків на 9 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ

1.1. Економічна сутність грошових коштів та їх потоків

Важливим етапом дослідження грошових коштів в системі облікових процесів підприємства є зрозуміти та дослідити економічну сутність грошей та підходи до визначення грошей та грошових коштів протягом усього часу існування людства.

Гроші – невід’ємна складова людського існування. Ще з прадавніх часів гроші слугували важливим інструментом обміну й нагромадження капіталу. Протягом довгого розвитку людського суспільства та людських відносин всередині таких відносин гроші пройшли складний шлях від товарних грошей до сучасних електронних.

Як вже зазначено, початковою формою розвитку грошей є товарні гроші. Товарними грошима є певні предмети, які можна безпосередньо використовувати і які є безпосередньо товаром, але, внаслідок певних соціальних явищ та причин, можуть функціонувати як еквівалент вартості інших товарів. На різних етапах розвитку, в різних країнах і регіонах роль товарних грошей спочатку виконували різні товари першої необхідності

Вибір товару, що використовується як гроші, в ту чи іншу історичну епоху обумовлювався визнанням за таким товаром важливих споживчих властивостей та широким попитом на ці товари. Крім того, значною мірою впливали культурні традиції, технічні можливості та переваги у галузі торговельних відносин. У повсякденні ці товари використовувалися у своїй натуральній формі як знаряддя праці, зброя, предмети культу, прикраси, одяг, продукти [28].

У науковій літературі виділяють три основні форми товарних грошей [49]:

1) анімалістичні гроші – товари тваринного походження (худоба, хутра, мушлі, корали тощо);

2) вегетабілістичні гроші – товари рослинного походження (зерно, плоди рослин, тютюн тощо);

3) гілоїстичні гроші – предмети і продукти праці, що містять метали та інші речовини неживої природи (зброя, прикраси, дорогоцінне каміння, сіль тощо).

Зі збільшенням масштабів торгового виробництва, а отже й обсягів торгівлі, попередні гроші не могли забезпечити у повній мірі потреби суспільства. Тому з часом основною формою грошей стали різноманітні металеві гроші, які мали відносно високу вартість, мали здатність тривалий час зберігати свою вартість та могли бути розділені на менші частини. Металеві гроші існували у формі злитків дорогоцінних та недорогоцінних металів, які згодом переросли у монети. Перші монети з'явилися у шостому сторіччі до нашої ери у Стародавньому Китаї. Першими монетами, що у повній мірі функціонували на території України, були гривні Київської Русі, які датують десяти століттям, і які представляють собою срібні зливки визначеної форми та об'єму [44].

Проте і монети не могли задовільнити постійно зростаючу світову економіку. З метою підвищення ефективності та безпеки грошових розрахунків, а також з метою залучення позикових коштів учасники ринку все частіше почали звертатися до послуг ювелірів, які поступово перетворили своє колишнє ремесло на новий бізнес – банківську справу. Вони брали монети, дорогоцінні метали, а натомість видавали розписки – свого роду векселі, які потім через певний проміжок часу стали використовувалися на рівні з металевими грошима. Згодом емісію паперових грошей монополізувала держава.

Тому поряд з металевими грошима почали функціонувати й паперові. Паперові гроші, на відміну від товарних та металевих, є, з точки зору грошової теорії, неповноцінним грошима, тобто такими, які не мають власної вартості, а вартість яких підтверджується державою чи відповідним банком. Перші паперові гроші, як повноцінні грошові засоби, з'явилися у Китаї в дванадцятому столітті

[44]. Протягом певного часу паперові гроші стали основною формою грошових коштів у суспільстві.

Наступним етапам розвитку грошових коштів стали електронні гроші. Електронні гроші – це абстрактна назва грошових коштів, які використовуються їх власниками на основі електронної системи банківських послуг [44].

Не зважаючи на ключову роль грошей в розвитку людської цивілізації, економічна наука не має єдиного підходу до трактування сутності грошей та визначення їх економічної сутності. У рамках економічної науки виникла велика кількість монетарних теорій (теорій грошей). Крім того, гроші є важливим об'єктом дослідження й у багатьох інших науках – філософії, соціології, юриспруденції, психології тощо. Також, оскільки сьогодні гроші відіграють надзвичайно важливу роль у житті як окремих людей, так і суспільства в цілому, є навіть спроби створити спеціальну науку, присвячену вивченню грошей у різних дисциплінах.

Усі підходи в економічній науці щодо трактування сутності та визначення походження грошей можна розподілити на дві основні групи концепції: раціоналістична та еволюційна концепції [28].

Засновником раціоналістичного підходу трактування сутності грошей є Аристотель. Раціоналістична концепція ґрунтується на припущенні, що гроші було свідомо створені суспільством задля полегшення процесу обміну товарами та послугами, сприянню розвитку торгівлі та заміни звичних бартерних операцій, які притаманні раннім етапам розвитку суспільно-економічної думки, перешкоджаючи тим самим процесу поглиблення поділу праці. Іншими словами, прихильники концепції вважають суб'єктно-психологічні фактори основними в концепції походження грошей.

Поява грошей обумовлюється прийняттям узгоджених рішень багатьох людей щодо того, що вважати грошима і як ними користуватися рішень багатьох людей про те, що думати про гроші та як ними користуватися. Раціоналістичну

концепцію іноді також називають креативною, тим самим підкреслюючи ключову роль людей і суспільства у виникненні грошей.

Представники концепції еволюційного походження грошей довели у своїх наукових працях безпідставність раціоналістичної концепції. На їхню думку, виникнення грошей зумовлено труднощами безпосереднього обміну продуктами праці. Еволюційна концепція грошей найбільш повно обґрунтована в теорії грошей, заснованій на трудовій теорії вартості, яка пояснює походження грошей шляхом довгострокової еволюції економіки. Основні принципи даної теорії описали класики політичної економії – Вільям Петті, Адам Сміт, Девід Рікардо, Карл Маркс.

Еволюційна група концепцій є основною в сучасній економічній думці. Процес еволюції та становлення грошей, відповідно до концепції, пояснюється розвитком форм вартості, розвиток мінової вартості. Відповідно до теорії, процес розвитку економічних відносин в суспільстві, а отже й грошових відносин, можна поділити на чотири фази, кожній з яких притаманна своя форма вартості, які були притаманні тій чи іншій епосі і які визначали в певний період спосіб ведення грошових операцій [28].

Перша форма – проста чи випадкова форма вартості властива низькому рівню товарного виробництва. За натурального господарства надлишок продукції виникав досить рідко. Товари, що вироблялися надлишку, випадково змінювали свою вартість за допомогою іншого товару (наприклад, одна вівця дорівнювала одному мішку зерна). Вартість за такого обміну могла часто змінюватися в часі та просторі. Проте вже у цій простій формі вартості було закладено основи майбутніх грошей.

Наступним етапом розвитку вартості була розгорнута форма, яка була зумовлена зростання обсягів виробництва, що, у свою чергу, спричинило появу різноманітних альтернатив обміну товару. У такому випадку товар може бути обміняний на велику кількість еквівалентних за вартістю товарів.

При третій формі вартості – загальній – здійснюється поглиблення спеціалізації товаровиробників, товар стає основною причиною виробництва. Це зумовлює об'єктивну необхідність загального еквіваленту вартості. Загальним еквівалентом вартості стають товарні гроші (худоба, хутро тощо), розвиток та сутність яких описана вище.

Як наслідок розвитку обмінних відносин протягом тривалого часу, відбувається виділення одного спільного товару щодо визначення вартості, а саме – металевих грошей, які в процесі майбутньої еволюції грошей перетворилися на сучасні паперові та різноманітні електронні гроші. Цей процес визначив появу абсолютно нової форми вартості – грошової.

Отже, аналізуючи еволюцію людських відносин та еволюцію форм вартості, представники еволюційної концепції дійшли висновку про те, що гроші виникли стихійно з обміну, а не за згодою сторін, як про це наголошували у свої часи адепти раціоналістичних концепцій.

Досить частим підходом до визначення сутності грошей та грошових коштів є акцентування уваги на функції чи функціях, які вони виконують. Єдиного підходу щодо визначення функцій грошей ні в світовій, ні у вітчизняній науковій літературі нема. Як зазначав Дж. Хікс «Гроші визначаються їх функціями; гроші – це те, що використовується як гроші» [64].

Меркантилісти, ідеї яких біли ключовими в економічній та політичній думці Європи п'ятнадцятого століття, пояснювали гроші, як найвищу і найбільш досконалу форму багатства, тобто виділяли за грошима основну функцію – нагромадження капіталу.

Д. Рікардо, у своїх працях, зазначав: «Гроші – є товаром, що служить загальним засобом обміну» [69]. Інший класик економічної думки А. Сміт виділяв зовсім іншу ключову функцію грошей – гроші як засіб обігу.

Найбільш повно проаналізував та дослідив функції грошей, запропоновані попередниками, Карл Маркс. У своїй праці він виділив п'ять функцій грошей, які значною мірою базувалися і на баченні інших класиків економічної теорії.

Класифікація, запропонована вченим, є основною в класичній економічній науці й підтримується багатьма іншими вченими. Не зважаючи на розходження в підходах, виділяють п'ять основних функцій грошей [69]:

- гроші як міра вартості;
- гроші як засіб обігу;
- гроші як засіб платежу;
- гроші як засіб нагромадження;
- світові гроші.

Значно відмінним є визначення та трактування сутності грошей та грошових коштів у розрізі господарської діяльності підприємства. Досить часто постає питання ідентичності цих двох понять, адже визначення «грошей», які існують в економічній теорії не можуть в повній мірі описати процеси на підприємстві, тому деякі навіть розділяють ці поняття на дві відмінні категорії. Проте здебільшого наукова література та в першу чергу законодавство все ж не розділяють ці два поняття, а тлумачать його залежно від специфіки дослідження чи направленості нормативно-правового акту. Як зазначають А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк та Г.О. Партіна «у господарській практиці назву грошей мають явища, ззовні відмінні одне від одного: одиниці рахунку, в яких визначаються ціни на товари, національні грошові знаки, іноземна валюта, записи на банківських рахунках, кошти, витрачені на придбання цінних паперів, боргові зобов'язання, що використовуються для платежів, тощо» [41].

Єдиного підходу до визначення грошових коштів також немає. Проте багато науковців апелюють до того, що грошові кошти це активи підприємства. Дещо інший підхід в «Економічному словнику» за редакцією Г.В. Осовської, відповідно до якого: «Грошові кошти (англ. monetary assets) – доходи й надходження, що акумулюються у грошовій формі на рахунках підприємств, організацій, установ, домашніх господарств, у банках і використовуються для забезпечення їхніх власних потреб або розміщення у вигляді ресурсів банків» [59].

Відповідно до Несходовського І. С., грошові кошти визначаються як «абстрактний вимірник економічних процесів, явищ, об'єктів, який суб'єкти згодні приймати як платіжний засіб» [55].

Натомість Дерій М. В. наводить таке визначення грошових коштів: «це основний сегмент для здійснення готівкових та безготівкових розрахунків між державними органами та бюджетними установами і підприємствами» [35].

Законодавчі акти та національні й міжнародні стандарти теж не формулюють єдиного визначення. Універсальний бухгалтерський словник, який відображає термінологію Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, трактує грошові кошти як «готівкові грошові кошти і депозити до запитання» [19]. Таке ж визначення грошових коштів надає і МСБО 7, який стосується обліку та звітування щодо руху грошових коштів. НПСБО 1 при тлумаченні поняття «грошові кошти» теж використовує досить схоже формулювання: «грошові кошти (гроші) – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання» [8].

Невід'ємною складовою вивчення грошових коштів є дослідження сутності грошових потоків. Підходи до трактування сутності грошових потоків законодавчими актами, зарубіжними та вітчизняними вченими наведено в таблиці 1. 1.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення сутності «грошового потоку»

Джерело / автор	Визначення грошового потоку
МСБО 7	«Це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів» [19]
Бланк І. А.	«Сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, які генеруються його господарською діяльністю, яка характеризує рух капіталу, грошових фондів – готівкових та безготівкових, а також оборот окремих фінансових інструментів» [29]
Павловська О.В.	«Надходження й витрати грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства» [67]

Продовження таблиці 1.2

Загородній А.Г.	«Надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від’ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства» [41]
Поддєрьогін А.М.	«Сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов’язані з фактом зміни власника грошових коштів у зв’язку з виконанням договор- них зобов’язань між економічними агентами» [62]

Джерело: розроблено автором

Як видно з таблиці вище, більшість тлумачень оперують поняттями надходження та витрачання грошових коштів. Таким чином, можна узагальнити, що грошовий потік збільшення чи зменшення кількості грошей на підприємстві, спричинені рухом таких грошових коштів на підприємстві. Залежно від напрямку руху коштів, грошовий потік може бути позитивний чи негативний, призводити до надходження чи зменшення коштів підприємства.

Отже, гроші – це найважливіший ресурс, з яким взаємодіє будь-який суб’єкт господарювання. Вони виникли ще в стародавні часи й були невід’ємною складовою протягом усього існування людської цивілізації. Вивчення сутності грошей важливий аспект розвитку економічної думки, яка наводить велику кількість іноді досить суперечливих теорій походження та існування грошей. Багато науковців присвятили свою наукову діяльність вивченню та дослідженню грошових коштів та їх потоків а підприємстві. Дослідження й аналіз теоретичних та методологічних доробок зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів продемонструвало відсутність єдиного, загальноприйнятого підходу до визначення сутності та трактувань понять «гроші, «грошові кошти» та «грошові потоки».

1.2. Поняття та склад грошових коштів підприємства, сутність та правовий статус електронних грошей

Грошові кошти – ключовий ресурс підприємства, тому вкрай важливо дослідити роль, вплив та значення грошових коштів та грошових потоків на підприємство. Також досить важливо є дослідити сутність та причини розвитку електронних грошей, визначити їх юридичний статус та дослідити можливості та існуючі обмеження щодо застосування електронних платіжних засобів українськими підприємствами.

Грошові кошти є основою ліквідності компанії. Грошові кошти супроводжують весь господарський, виробничий цикл підприємства – від етапу закупки сировини до етапу отримання доходу від реалізації виготовленої продукції. Грошові кошти використовуються для оплати товарів та послуг іншим контрагентам, оплати найманої робочої сили, сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів в державний бюджет. Кінцевим результатом, кінцевою ціллю діяльності будь-якого підприємства є отримання грошових коштів, зокрема у вигляді доходу від здійснення операційної, фінансової чи інвестиційної діяльності.

Щодо складу грошових коштів підприємства, то МСБО 7 [19] та НПСБО 1 [8] у трактуванні поняття «грошові кошти» дають перелік того, що вони вважають грошовими коштами. Зокрема, відповідно до МСБО 7 до складу грошових коштів підприємства відносять готівкові грошові кошти і депозити до запитання. НПСБО 1 наводить додатковий, третій елемент грошових коштів – кошти на рахунках в банку.

Додатково до складу грошових коштів доцільно включити грошові кошти в дорозі та електронні гроші. Це пояснюється тим, що, хоч вони не відображені у визначенні грошових коштів стандартами, але об'єктивно за своєю сутністю підпадають під характеристики притаманні грошовим коштам і підлягають обліку на рівні з елементами грошових коштів, зазначених у стандартах.

Схема, яка більш наглядно демонструє склад грошових коштів підприємства, наведено на рисунку 1.1.

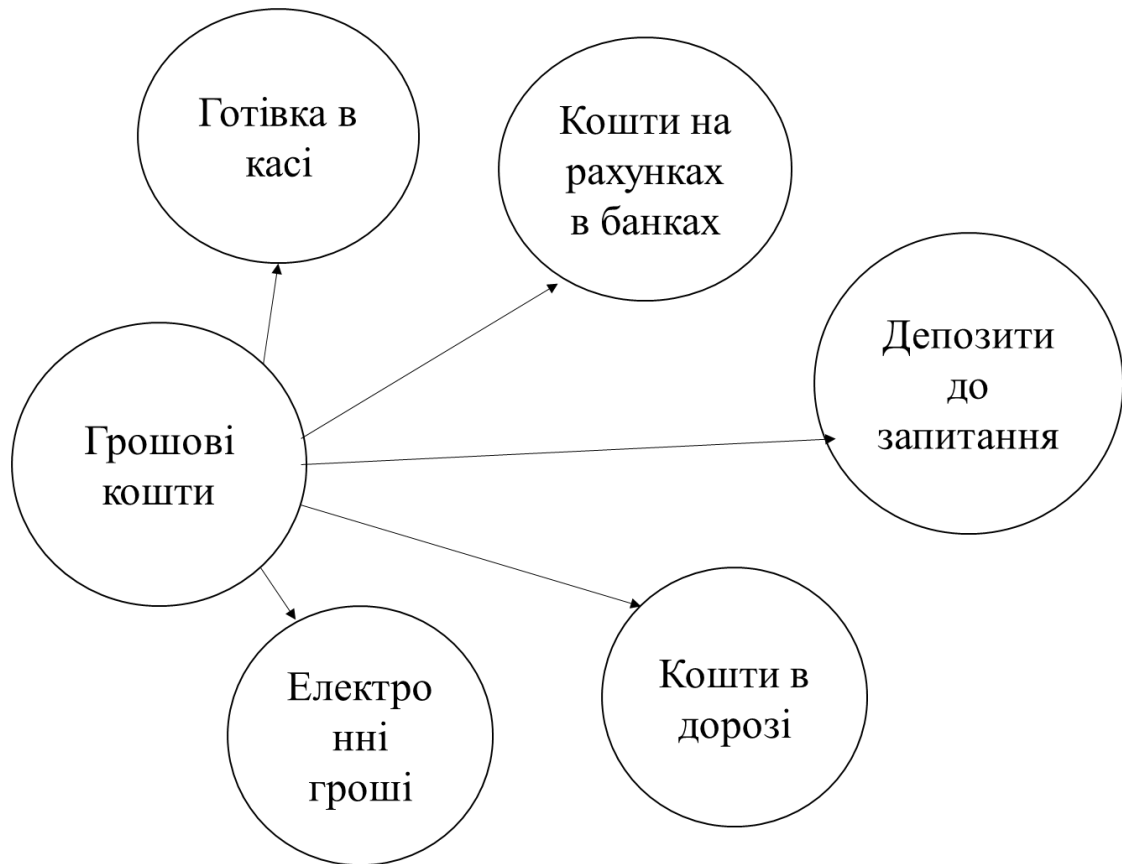

Рис. 1.1 Склад грошових коштів підприємства

Джерело: розроблено автором

Першим елементом грошових коштів є готівка. Відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: «готівка – грошові знаки національної валюти України (банкноти і монети, у тому числі розмінні, обігові, пам'ятні банкноти та монети, які є платіжними засобами)» [17]. Зберігання готівкових коштів підприємства здійснюється у спеціально відведеному місці – касі підприємства.

Готівка – важлива складова господарської діяльності підприємства. Проте, слід пам'ятати, що використання готівкових коштів є обмежене сумами та видами операцій. Обмеження існують і стосовно сум готівкових коштів, які можуть зберігатися на підприємстві. Зважаючи на існуючі обмеження та постійне

зменшення готівкових розрахунків, ключовим елементом грошових коштів є грошові кошти, розміщені в банківських структурах.

Депозити до запитання, які, відповідно до НПСБО 1, є складовою грошових коштів підприємства, – це депозити, тобто вкладення суб'єкта господарювання готівкових грошей та інших ресурсів у банківські структури на визначених умовах, з метою збереження коштів та отримання вигід у вигляді відсотків, які не мають чітко визначеного терміну, тобто вкладник може в будь-який момент може забрати депозит, здійснивши відповідний запит.

Хоч депозит до запитання і відображений у визначенні грошових коштів національним та міжнародним стандартом, ця категорія майже не застосовується в інших чинних правових актах щодо регулювання грошових відносин та банківської діяльності і тому не має чіткого трактування в законодавстві. Проте, повним аналогом в інших законодавчих актах, зазначених у НПСБО 1 «депозитів до запитання», є «вклади (депозити) на вимогу». Тому відповідно до чинного законодавства, зокрема згідно з «Положенням про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій», депозити на вимогу визначаються як: «грошові кошти або банківські метали, що розміщені вкладниками в банках на умовах видачі вкладу (депозиту) на першу вимогу вкладника» [11].

Важливим аспектом взаємодії суб'єкта господарювання з іншим юридичними чи фізичними особами є здійснення безготівкових розрахунків. Визначення безготівкових розрахунків надає «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні», відповідно до інструкції: «безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів» [9]. Ведення таких розрахунків можливе лише при відкритті таким суб'єктом поточного рахунку в банківській системі України. Поточний рахунок в чинному законодавстві трактується як: «рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-

касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України» [9]. Окрім об'єктивної необхідності, кожне підприємство зобов'язане, відповідно до закону, відкрити рахунок в банку України, адже безготівкові розрахунків є основним способом здійснення розрахункових операцій з іншими суб'єктами, що звісно неможливо при відсутності такого рахунку.

Також, відповідно до «Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків – резидентів і нерезидентів»: «до поточних рахунків також належать рахунки із спеціальним режимом їх використання, що відкриваються у випадках, передбачених законами України або актами Кабінету Міністрів України» [10]. Тому, вважаємо за необхідне, рахувати грошовими коштами не лише відкриті в банках рахунки, а і інші спеціальні рахунки, призначенні для справляння податків, взаємодії з органами влади тощо.

Окрім поточного рахунку, підприємства можуть створювати і депозитні рахунки. Частково сутність депозиту відображено при описі такого елементу грошових коштів як «депозити до запитання». У широкому розумінні, депозитним, або як його теж називають «вкладним», є: «рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей, які передаються клієнтом банку в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) і підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства України та умов договору» [10].

Особливою складовою грошових коштів підприємства є грошові кошти в дорозі. Коштами в дорозі вважають кошти, які «належать підприємству, але ще не зараховані на його поточний або інший рахунок». Прикладом такого ресурсу, можуть бути готівкові гроші, які суб'єкти господарювання здали в банку через інкасаторську службу, але, які ще не були доставленні безпосередньо в банк. Таким чином фактично на момент обліку підприємство не має готівкових коштів у касі при цьому кошти не були ще зараховані на поточний рахунок.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та розвиток всесвітньої мережі Інтернет знаменував появу нової форми функціонування грошей – електронні гроші. Існування та функціонування електронних коштів регулюється в першу чергу Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». Відповідно до закону: «Електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі» [23]. Вони існують виключно електронному виді, тобто у вигляді записів у спеціалізованих електронних системах.

Випуск електронних грошей значною мірою обмежується державою, яка дозволяє їх випуск лише низці банків, які зареєстровані як емітенти електронних грошей. Крім того, якщо підприємство отримало, як оплату за свої товари і послуги, електронні гроші, використання таких коштів є обмеженим. Отримані електронні гроші суб'єкт господарювання може використати виключно для обміну їх на безготівкові кошти і виключно в гривні [23]. Тому, вкрай важливо прослідкувати, щоб «електронні гроші», з якими взаємодіє підприємець, були узгодженими державою та мали реальний юридичний статус електронних грошей.

З точки зору організації, електронні гроші можуть існувати як лише у формі інформації в середині комп'ютерних мереж, найпопулярніші з яких PayPal, WebMoney, QIWI, так і мати прив'язку до платіжних карток, прикладом найвідоміших таких електронних грошей є Visa та MasterCard [39]. На основі вище зазначених систем українські банки випускають електронні гроші. Крім того, банки можуть створювати й повністю власні електронні гроші, якщо вони звісно пройшли відповідну реєстрацію та мають фінансові та технічні можливості реалізувати такий проект.

Іноді до електронних грошей також відносять криптовалюти. Це твердження є хибним, адже, з точки зору НБУ, криптовалюти є «грошовими сурогатами, які не мають забезпечення реальної вартості і не можуть

використовуватися на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства» [47]. Тому їх використання не може бути прирівняне до електронних грошей. Проте застосування криптовалюти все ж не є забороненим, хоч і не має жодного чітко визначеного правового статусу, а отже не має визначеної методології обліку, що створює значні ризики для суб'єктів, які все ж мають справу з криптовалютою чи іншою віртуальною валютою. Інтерпретаційний комітет Ради з МСФЗ, рекомендує обліковувати такі ресурси як запаси згідно з МСБО 2, якщо вони утримуються для продажу під час звичайної діяльності, або як нематеріальні активи, відповідно до норм МСБО 38 [48]. Таким чином, категорії «електронні гроші» та «криптовалюта» є не тотожними поняттями.

Особливим елементом найвисоколіквідніших активів підприємства є еквіваленти грошових коштів. Відповідно до НПСБО 1: «еквіваленти грошових коштів (грошей) – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошей і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості» [8]. Таким чином, грошові еквіваленти, по своїй суті, є інвестиціями в цінні папери чи інші високоліквідні активи, проте які утримуються лише для погашення поточних зобов'язань та використання їх як аналога традиційних грошових коштів, а не для реалізації інвестиційної діяльності та отримання інвестиційних вигід від такої діяльності. Щоб ідентифікуватися як еквівалент грошових коштів, інвестиція має вільно конвертуватися у визначену умовами інвестиції суму грошових коштів і мати невисокий ризик зміни їх ринкової вартості в момент здійснення інвестування [60]. З вище сказаного також можна зрозуміти, що інвестиція може бути відображена як еквівалент грошових коштів, лише якщо термін її дії досить короткий, тобто інвестиція є короткостроковою.

Отже, грошові кошти – складна категорія, яка відображає сукупність окремих активів, які використовує підприємство. До складу грошових коштів можна віднести готівкові кошти підприємстві, кошти на рахунках в банках, кошти

на депозитах, грошові кошти в дорозі та електронні гроші. Особливим елементом грошових коштів є електронні гроші, які розвинулись в процесі вдосконалення інформаційних інструментів і які стали важливим ресурсом для багатьох підприємств.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів та їх потоків на підприємстві

Основним джерелом, який визначає грошову політику держави, регулює облікові процеси на підприємстві, у тому числі щодо операцій з грошовими коштами, є різноманітні закони, кодекси законів, накази та постанови органів законодавчої влади та інші нормативно-правові акти.

Першим основним документом, відповідно до норм якого формуються всі подальші закони держави, є Конституція України [1]. Ключовими для функціонування грошей та грошової політики загалом є статті 99 та 100 Конституції. Зокрема, стаття 99 визначає гривню грошовою одиницею України, визначає Національний банк України як центральний банк України та делегує йому «забезпечення стабільності грошової одиниці» [1]. Стаття 100 визначає Раду НБУ як основний орган влади, що «розробляє основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням» [1]. Окрім зазначених статей, Конституція також встановлює основні принципи та засади функціонування влади в Україні, визначає права та свободи осіб, встановлює принципи здійснення економічної та соціальної політики в державі. Всі ці фактори, в свою чергу, є основою для розробки законів, що регулюють господарську діяльність, а отже й облікові процеси на підприємствах.

Наступним рівнем нормативно-правового забезпечення функціонування підприємницької діяльності є закони України. Основним законом, яким регулюються підприємства при розробці власної облікової політики та організації облікового процесу, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову

звітність в Україні» [6]. Важливими нормативними актами при веденні господарської діяльності є Господарський кодекс України [2], Податковий кодекс України [3] та Цивільний кодекс України [4].

Оскільки рух грошових коштів супроводжує всю діяльність підприємства та пов'язаний майже зі всіма обліковими процесами на підприємства, хоча б через визначення грошового вимірника основним при веденні бухгалтерського обліку. Тому питання щодо окремих аспектів грошової політики підприємства можуть розглядатися в безлічі інших нормативних актів, які хоч якось стосуються бухгалтерського обліку та основ функціонування суб'єкта господарювання загалом.

Специфічними законами, які безпосередньо впливають та визначають рух грошових коштів, є Закон України «Про Національний банк України» [18], Закон України «Про банки і банківську діяльність» [5], Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [23], Закон України «Про застосування реєстраторів розрахунково-касових операцій у торгівлі, громадському харчуванні та послуг» [7].

Як вже зазначалося, відповідно до Конституції, Національний банк України є основним банком держави, який відповідальний за грошово-кредитну політику країни. Діяльність НБУ регулюється передусім Законом України «Про Національний банк України». Закон формує основні засади існування банку, визначає органи управління банком та передбачає порядок їх формування, визначає принципи здійснення грошово-кредитної політики НБУ [18]. Закон України «Про банки і банківську діяльність», у свою чергу, визначає основні принципи діяльності банків та фінансових установ в Україні [5].

Більш практичну важливість безпосередньо для підприємств має Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». Зокрема, даний закон визначає порядок відкриття рахунків в банках юридичним та фізичним особам, визначає порядок здійснення банківських платежів та процес документування таких операцій, дає перелік первинних документів, які

супроводжують процес банківського переказу, регулює банківські розрахунки між суб'єктами тощо. Окрім формування засад безготівкових операцій через банківську систему, закон визначає правовий статус електронних грошей та електронних платіжних систем, визначає дії суб'єкта господарювання при здійсненні розрахункових операцій за допомогою електронних грошей [23].

Засади організації розрахункових операцій на підприємствах за допомогою відповідних реєстраторів регулює Закон України «Про застосування реєстраторів розрахунково-касових операцій у торгівлі, громадському харчуванні та послуг» [7].

На третьому рівні нормативно-правового регулювання операцій з грошовими коштами є різного рівня розпорядження, у першу чергу, Національного банку та інших органів виконавчої влади, що регулюють здійснення таких операцій та їх облік.

Підзаконними актами, прийнятими Національним банком України, які регулюють операції з руху грошових коштів на підприємстві, є:

1) «Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні» [17], затверджене Постановою Правління Національного банку України від 29 грудня 2017 року № 148, яке визначає порядок здійснення та реєстрації касових операцій;

2) «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [9], затверджена Постановою Правління Національного банку України від 21 січня 2004 року № 22, яка визначає порядок здійснення безготівкових операцій суб'єктами господарювання. Інструкцією також передбачено форми платіжних документів, визначено процедура їх заповнення та подання, відображено права та обов'язки учасників таких розрахунків;

3) «Правила визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України» [12], затверджені рішенням Правління Національного банку України від 3 грудня 2018 року № 134, які

визначають порядок отримання, здачі та обміну готівкових грошей, що містяться в суб'єкта господарювання ;

4) «Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків – резидентів і нерезидентів» [10], затверджена Постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 року № 492, яка, як зрозуміло з самої назви, визначає порядок відкриття суб'єктами господарювання рахунків в банках.

Іншим важливим джерелом нормативного регулювання операцій з грошовими коштами є національні та міжнародні стандарти. Основним же при обліку грошових коштів є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1. Стандарт дає визначення поняттю «грошові кошти» та визначає форми звітності, в яких підприємствами відображаються стан та рух грошових коштів за період, зокрема форма фінансової звітності № 1 «Звіт про фінансовий стан (баланс)» та форма № 2 «Звіт про рух грошових коштів» [8]. Окремі нюанси обліку грошових коштів та їх потоків можна знайти, мабуть, в усіх національних стандартах, що регулюють окремі облікові процеси. Джерелами інформації щодо обліку еквівалентів грошових коштів є П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [20] та П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [21].

Додатково нормативною базою в межах тематики дослідження є «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 року №879, яке встановлює порядок проведення інвентаризації готівки, грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві.

Окремі аспекти можливих санкцій та відповідальності за порушення норм законодавства щодо операцій з грошовими коштами містяться Кодексі України про адміністративні правопорушення [41].

При здійсненні безпосереднього обліку бухгалтер повинен керуватися «Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [16], та «Інструкцією про

застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [15], затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291. Ці два нормативні акти визначають рахунки бухгалтерського обліку, які застосовуються для обліку тих чи інших об'єктів, у тому числі грошових коштів, та визначають основні норми та принципи застосування таких рахунків суб'єктами господарювання.

Загальна система нормативно-правового регулювання операцій з грошовими коштами та еквівалентами грошових коштів наведена на рисунку 1.2.

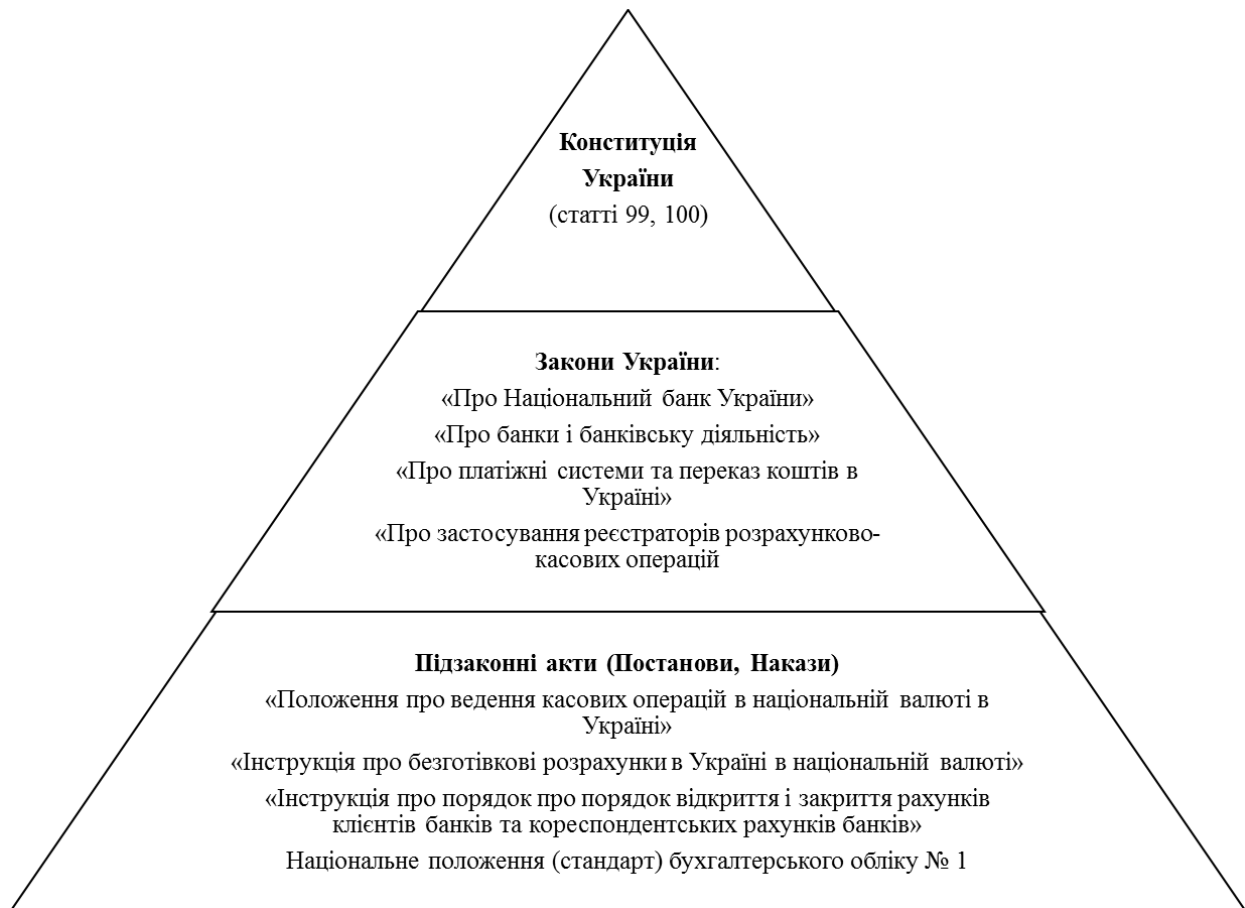

Рис. 1.2 Система нормативно-правового регулювання операцій з грошовими коштами

Джерело: розроблено автором

Аналізуючи вище наведений рисунок, вважаємо за необхідне зобразити систему нормативного регулювання обліку грошових коштів в три рівні. Перший

рівень представлений основним законом держави – Конституцією, яка є базою для усіх подальших законів та підзаконних актів. Другий рівень регулювання представлений різноманітними законами та кодексами законів, що регламентують діяльність банків та банківської діяльності, особливостей ведення грошових операцій тощо. Третій рівень представлений значною кількістю нормативних актів, призначених для вирішення більш вузько направлених питань щодо руху грошових коштів та обліку такого руху. Такі підзаконні акти базуються на чинному законодавстві та приймаються відповідними органами, зокрема Національним банком України та Міністерством фінансів України, у компетенції яких реалізовувати грошово-кредитну політику держави та визначати норми функціонування бізнесу в Україні.

Таким чином, дослідження законодавчої бази є важливим аспектом будь-якого дослідження, у тому числі особливостей обліку грошових коштів. Нормативне регулювання операцій з грошовими коштами починається з норм Конституції України. Наступним рівнем правого регулювання є закони України. Безпосередні практичні аспекти щодо здійснення операцій з грошовими коштами регулюється різноманітними постановами, наказами та указами Національного банку, Міністерства фінансів України та інших органів, в компетенції яких контроль за окремими нюансами, що виникають при таких операцій.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇХ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організація обліку та документального оформлення наявності та руху грошових коштів підприємства

Кожне підприємство здійснює операції з грошовими кошами в готівковий або безготівковий спосіб. Такі операції повинні бути організовані в належний спосіб, а їх первинне відображення повинно відповідати чинному законодавству. Для формування правдивої та чіткої інформації про грошові кошти та їх рух на підприємстві необхідно організувати якісний та своєчасний облік операцій, що стосуються руху грошових коштів.

Першим основним документом на підприємстві, що регулює облікові процеси в середині компанії, є Наказ про облікову політику, який, у свою чергу, складається з урахування норм національного законодавства. Для відображення операцій з грошовими коштами в обліковій системі рахунків застосовується робочий план рахунків бухгалтерського обліку. Кожна операція, яка призводить до змін щодо складу та кількості грошових коштів, повинна бути документально оформлена відповідними документами.

Процес бухгалтерського обліку, у тому числі для грошових коштів, можна поділити на чотири етапи: первинний облік, поточний (аналітичний та синтетичний) облік та узагальнюючий етап. Кожному етапу притаманні відмінні особливості організації облікового процесу та відмінне документальне оформлення операцій. Крім того, доцільно виділити окремі нюанси обліку готівкових та безготівкових операцій.

Окремим напрямом обліку грошових коштів є облік готівки. При організації таких операцій підприємство керується «Положення Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні» [17], затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 29 грудня 2017 року № 148.

Додатково на підприємстві може бути сформовано наказ про організацію касових дисциплін.

Для зберігання готівки та організації готівкових розрахунків створюється каса підприємства – «приміщення або місце здійснення готівкових розрахунків, а також приймання, видачі, зберігання готівки, інших цінностей, касових документів» [17]. Відповідальним за здійснення касових операцій є касир. Відповідальність за створення каси та організацію касових розрахунків несе керівник підприємства.

Проте, організовуючи розрахунки за допомогою готівки, варто розуміти, що використання готівкових коштів у господарській діяльності підприємством є досить обмеженим. Зокрема, розрахунки готівкою не повинні перевищувати протягом одного дня з одним контрагентом суму десять тисяч гривень для операцій з юридичними особами та п'ятдесят тисяч гривень – для операцій з фізичними особами. Крім того, суб'єкту господарювання необхідно контролювати дотримання ліміту каси, що відповідно до законодавства визначається як «граничний розмір суми готівки, що може залишатися в касі в позаробочий час та забезпечити роботу на початку наступного робочого дня» [17].

Ліміт каси встановлюється самостійно підприємством, враховуючи його потреби у готівкових коштах протягом дня. Порядок розрахунку граничної межі встановлюється відповідним внутрішнім документом. Визначення допустимого ліміту каси можливо в три підходи. Перші два з них базуються на облікових даних підприємства – на середньоденному надходженню готівкових коштів до каси та на середньоденному витрачання коштів з каси. Розрахунок середньоденних показників здійснюється за останні три місяці діяльності підприємства [51]. Якщо компанія є новоствореною та у зв'язку з цим не може використовувати дані за останні три місяці роботи, розрахунок ліміту каси здійснюється на основі нормативних або прогнозованих показників.

Прибуття та вибуття грошових коштів в касу підприємства оформлюється відповідно прибутковим (форма № КО-1) та видатковим (форма № КО-2)

касовими ордерами [17]. Заповнені зразки таких первинних документів подано в Додатку А і Додатку Б до цієї роботи. Обов'язок формувати та заповнювати ордери лежить на бухгалтері, відповідальному за такі операції. При цьому важливо враховувати, що такі ордери дійсні лише в дату їх складання. При простроченні терміну отримання чи здачі коштів в касу, прострочені ордери автоматично скасовуються та при необхідності складаються нові ордери.

Окрім видаткового ордеру, причиною видачі коштів з каси підприємства може бути розрахунково-платіжна відомість, але видача коштів за відомістю обмежена лише працівникам компанії. Така відомість також заповнюється відповідальним бухгалтером.

Первинні документи на видачу та отриманню готівки підлягають обов'язковій їх реєстрації в Журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів (форма № КО-3 та форма № КО-3а).

Після завершення оформлення та реєстрації бухгалтер перенаправляє касові документи касиру підприємства, який, у свою чергу їх виконує виплачуючи кошти вказаним особам та заповнює свою частину касових документів, заповнення яких є в його компетенції. Видачу грошових коштів касир повинен здійснювати лише особам, які можуть підтвердити свою особистість документами. При реалізації прибуткових та касових ордерів касир повинен прослідкувати, щоб такі касові документи були оформлені в належний спосіб, із зазначенням усіх потрібних реквізитів та наявністю відповідних підписів [34]. Усі здійснені касові операції касир фіксує в касовій книзі (форма КО-4), яка створюється окремо для національної валюти, окремо для іноземних валют. Якщо ж на підприємстві готівкові операції здійснюються і застосуванням реєстратора розрахункових операцій, то окреме заповнення касової книги є необов'язковим [7].

Операцій з руху грошових коштів відображається в регістрах бухгалтерського обліку на основі звітів та касових документів при попередньому їх групуванні на кореспондуючих рахунках. Регістром бухгалтерського обліку,

який узагальнює операції як з готівковими коштами, так і грошовими коштами загалом, є журнал ордер № 1 та відповідні його відомості 1.1, 1.2 та 1.3. У журналі та відомостях до нього відображаються дебетові та кредитові обороти рахунків грошових коштів з різноманітними кореспондуючими рахунками.

Наприкінці місяця результати оборотів фіксуються у Головній книзі. Дані відображені у Головній книзі, у свою чергу, є основою для складання фінансової звітності підприємства. Узагальнена схема документального оформлення касових розрахунків відображена на рисунку 2.1.

Рис. 2.1 Схема документального оформлення операцій з готівкою
Джерело: розроблено автором

Відмінною є організація розрахунків, що здійснюються в безготівковій формі. Аби підприємство мало змогу здійснювати безготівкові розрахунки воно повинно відкрити поточний рахунок в банківській установі, що діє на території України. Щоб початково відкрити рахунок, суб'єкт господарювання повинен

вибрати банк, в якому прагне відкрити рахунок, та подати всі необхідні документи, такі як заява, копії свідоцтва про реєстрацію підприємства, статуту тощо. Окрім поточного підприємство має право відкривати і депозитні рахунки в банківських структурах.

Основними документами при здійсненні безготівкових розрахунків є: меморіальний ордер, платіжне доручення, платіжне вимога-доручення, платіжна вимога, чек, інкасове доручення. Основним нормативним документом, що регулює безготівкові розрахунки, є «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затверджена Постановою Правління Національного банку України від 21 січня 2004 року № 22.

Подача платіжних документів можлива і в паперовому, і в електронному вигляді в порядку визначеному законодавством. При сучасному рівні розвитку інформаційних систем паперовий спосіб донесення платіжних документів майже не застосовується в практиці.

Ключовим документом, яким засвідчує намір підприємства здійснити переказ коштів іншому суб'єкту, є платіжне доручення. Це основний первинний документ, який використовують суб'єкти господарювання, при здійсненні безготівкових платежів. Відповідно до законодавства, «платіжне доручення - розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача» [9].

Розрахунки платіжними дорученнями використовуються для:

- оплати отриманих товарів, послуг, робіт;
- здійснення попередньої оплати за товари і послуги;
- сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Платіжні доручення повинні бути оформлені в належний спосіб, містити усі необхідні реквізити та підписи.

Дещо відмінною є платіжна вимога, яка навпаки засвідчує прагнення підприємства, стягнути певну визначену суму коштів з рахунку іншого суб'єкта.

Платіжна вимога-доручення є складається з двох частин – вимоги та доручення, які виконують ті ж самі функції як звичайні платіжна вимога та платіжне доручення.

Особливим інструментом здійснення розрахункових операцій є розрахунковий чек. «Розрахунковий чек - розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, у якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів» [9]. Відповідно особа, яка видала такий чек називається чекодавцем, яка отримала чек – чекодержателем.

Меморіальний ордером є «розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунку платника і внутрішньобанківських операцій» [9].

Інший розрахунковий документ – інкасове доручення, визначається, відповідно до законодавства, як «розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача (контролюючий орган) до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача» [9].

Загальним документом, з яким взаємодіє підприємство і при витрачанні, і при надходженні грошових коштів на банківський рахунок, є виписка банку. Іншими словами, це документ, який відображає коротких зміст операції руху грошових коштів на банківському рахунку, не залежно чи то отримання певної суми коштів чи навпаки їх переведення іншій особі. Єдиною, визначеної законодавством, форми банківської виписки не передбачено. Кожен банк сам визначає їх форму та спосіб донесення інформації клієнту. Зазвичай виписки все ж мають спільні реквізити, частини [74]. Зокрема, у виписці банку відображаються дата здійснення операції, що спричинила рух коштів, суб'єкти здійсненої операції, код операції, короткий зміст, сенс операції, валюта операції, сума операції та баланс на рахунку після руху коштів.

Регістром бухгалтерського обліку, в якому відображаються безготівкові розрахунки, як вже зазначалося, є Журнал-ордер 1 та відомості такого журналу. Як і щодо операцій з готівкою, далі на основі даних журналу-ордеру формується Головна книга, яка в подальшому є базою для заповнення фінансової звітності підприємства.

Отже, належна організація облікового процесу важливий елемент управління грошовими коштами та їх потоками. Ключовим елементом, організації обліку наявності та руху грошових коштів є якісне документування таких операції, відповідно до норм чинного законодавства.

2.2. Особливості обліку грошових коштів та їх потоків на підприємствах України

Важливою складовою управління грошовими коштами та їх потоками є здійснення облікове забезпечення таких операцій.

Задля відображення грошових коштів у плані рахунків підприємства виділяють 5 синтетичних рахунків [70]:

- 30 «Готівка»;
- 31 «Рахунки в банках»;
- 33 «Інші кошти»;
- 34 «Короткострокові векселі одержані»;
- 35 «Поточні фінансові інвестиції».

Рахунок 30 «Готівка», який в деяких джерелах відображають також як «Каса», призначення для узагальнення інформації про готівкові кошти підприємства. Оскільки це активний рахунок, то, відповідно до норм бухгалтерського обліку, збільшення, надходження коштів відображається по дебету рахунку, зменшення коштів – по кредиту.

Основними напрямками надходження готівкових коштів є отримання коштів з поточного рахунку в банку, отримання оплати від покупців, повернення

невикористаних коштів підзвітними особами, отримання внесків від учасників підприємства тощо. Залежно від походження грошових коштів, такі операції відображаються в обліку за дебетом відповідного субрахунку 30 рахунку та кредитом відповідного кореспондуючого рахунку.

Основними ж напрямками витрачання коштів є виплата заробітної плати у готівковій формі, передача готівкових коштів для зарахування на рахунок в банку тощо. Кореспонденція за такими операціями відбувається за кредитом 30 рахунку та дебетом відповідного напряму витрачання.

В межах 30 рахунку, з метою деталізації здійснюваних операцій, законодавством передбачено два субрахунки: 301 «Готівка в національній валюті» та 302 «Готівка в іноземній валюті». Додатково підприємства можуть деталізувати передбачені субрахунки, наприклад створюючи в межах 302 рахунку аналітичні рахунки щодо операцій з окремими видами валютами.

Подібне відображення в обліку операцій з готівкою стосується й безготівкових операцій, для здійснення яких передбачено рахунок 31 «Рахунки в банку». В межах вище зазначеного рахунку передбачені такі субрахунки: 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті», 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» та 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» [16].

Перші чотири рахунки передбачені для відображення коштів, що зберігаються на поточних та депозитних рахунках банку в національній чи іноземній валюті. 315 та 316 рахунки застосовуються для обліку грошових коштів на рахунках поза банківською системою України. Зокрема 315 рахунок «призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі» [15]. 316 рахунок же застосовується для розміщення коштів в іноземній валюті, які, відповідно до законодавства, підлягають розподілу та додатковому контролю з боку влади. Крім того, передбачені законодавством

рахунки також можуть розширюватися та деталізуватися в залежності від практичних потреб підприємства.

На рахунку 33 «Інші кошти» узагальнюється інформація про грошові документи в розпорядженні підприємством, електронні гроші та гроші, які знаходяться в дорозі. Задля відображення наявності та руху таких активів в межах 33 рахунку передбачено відповідні субрахунки.

Облік векселів, якими володіє підприємство здійснюється на 34 рахунку, в межах якого відкриті субрахунки для обліку векселів в національній та іноземній валюті. Вексель, відповідно до законодавства, «це цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю)» [9]. Тобто це є відстроченням заборгованості контрагентом, оформлене у формі векселя, який, у свою чергу, може застосовуватися як платіжний інструмент при здійсненні розрахункових операцій.

Особливим грошовим ресурсом підприємства є еквіваленти грошових коштів, сутність яких описано в першому розділі. Еквівалентами грошових коштів є поточні інвестиції підприємства, що утримуються задля забезпечення розрахункових операцій та використання їх як замітника звичайних грошових коштів, а неотримання інвестиційних вигід. Облік таких коштів відбуваються на відповідному субрахунку поточних інвестицій – рахунку 351 «Еквіваленти грошових коштів».

Отже, облік грошових коштів важливий аспект діяльності підприємства. Облік грошових коштів має бути у найефективніший спосіб з врахуванням норм чинного законодавства. Облікове відображення наявності та руху грошових коштів здійснюється з використанням відповідних бухгалтерських рахунків.

2.3. Особливості розкриття інформації про стан і рух грошових коштів у фінансовій звітності підприємства

Кінцевим етапом облікового процесу на підприємстві є формування звітності – податкової, фінансової, статистичної, яка базується на даних бухгалтерського обліку. Складання фінансової звітності є обов'язковим для кожного підприємстві. Якісно організована система формування фінансової звітності є вадливим елементом облікової діяльності будь-якого підприємства.

Бухгалтерська фінансова звітність – це сукупність узагальнених показників, які характеризують господарську діяльність суб'єкта господарювання. Відповідно до визначення відображеного в НПСБО 1, «фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [8].

Фінансова звітність створюється задля надання користувачам – зовнішнім чи внутрішнім, своєчасної, неупередженої та достовірної інформації про фінансовий стан підприємства, результати діяльності, рух грошових коштів та стан власного капіталу суб'єкту господарювання. Користувачами фінансової звітності є «фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень» [8].

Користувачів такої узагальненої інформації можна поділити на дві групи – внутрішні та зовнішні. До внутрішніх зацікавлених у звітності користувачів відносять в першу чергу керівництво та управлінський персонал підприємства, які використовують відображену інформацію для прийняття управлінських рішень. Іншими внутрішніми користувачами звітності є працівники та профспілкові органи підприємства.

Ззовні зацікавленими у звітності суб'єктами господарювання є

1) контрагенти, які прагнуть розуміти фінансову стійкість та стабільність підприємства, з яким мають справу;

2) інвестори та банки, які використовують звітність для прийняття рішень про доцільність, інвестування коштів в діяльність потенційного об'єкта капіталовкладення;

3) акціонери та власники компанії, які за допомогою звітності роблять висновки щодо ефективності діяльності компанії та здійснюють контроль за результативністю такої діяльності;

4) податкові служби, органи державної статистики, які використовують звітність для забезпечення виконання завдань, які є в їх компетенції.

Звітність підприємства складається з п'яти форм фінансової звітності: «Балансу (Звіту про фінансовий стан)», «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)», «Звіту про рух грошових коштів», «Звіту про власний капітал» та «Приміток до фінансової звітності». Окремі підприємства також мають складати додатково форму звітності «Додаток до Приміток до річної фінансової звітності».

Дещо відмінна структура необхідної звітності у малих підприємств, які складають лише перші дві форми звітності і то у спрощеній формі, яка визначається і регулюється окремим стандартом ПСБО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [14].

Узагальнена інформація про наявність та рух грошових коштів відображається в лише в перших трьох формах звітності: формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (Додаток В), формі 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (Додаток Г) та формі 3 «Звіт про рух грошових коштів» (Додаток Д).

У Балансі юридичної особи міститься інформація про наявність грошових коштів та їх еквівалентів на початок і кінець звітного періоду. З цієї форми можна дослідити лише залишки грошових коштів та еквівалентів грошових коштів на початок та кінець відповідного періоду. на основі цієї інформації в'яснити динаміку грошових коштів за період, збільшення чи зменшення наявних ресурсів відбулося за період. Залишки грошових коштів відображаються в рядку 1165

«Гроші та їх еквіваленти» Балансу і визначаються як сума сальдо 30, 31, 313, 333, 335, 351 рахунків на початок та кінець відповідного. За необхідності підприємство може деталізувати інформацію про грошові кошти відобразивши додаткові рядки 1166 «Готівка» та 1167 «Рахунки в банках», які відповідно відображають залишки готівкових та безготівкових коштів [34].

У Звіті про фінансові результати показується інформація про нараховані доходи та витрати і їх структуру. Проте, оскільки відображення доходу в бухгалтерському не означає реальне отримання грошових коштів, відображені в обліку доходи не засвідчують реальне зменшення грошових коштів підприємства. Тому для потенційних користувачів дана форма звітності без одночасного застосування інших форм звітування не несе значної користі при аналізі грошових коштів та їх потоків на підприємстві.

Основним звітним документом щодо грошових коштів підприємства є форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів». Третя форма складається з метою надання користувачам звітності об'єктивної інформації про рух грошових коштів. Звітним періодом є календарний рік, на відміну перший двох форм звітності, для яких передбачено проміжні періоди звітування кратні календарному кварталу. Одиницею вимір сум, які відображаються у звіті, як і для всіх інших форм, є тисячі гривень, значення записуються округлені до цілих.

Звіт складається з трьох розділів, кожен з яких узагальнює грошові потоки від трьох окремих видів діяльності – операційної, фінансової та інвестиційної. Залежно від напрямку руху коштів, позитивного чи негативного, звіт відображає за різними статтями такий рух. Різниця між витрачанням та надходження грошових коштів називається чистим грошовим потоком, який визначається за період окремо за кожним розділом звіту та в цілому від всіх видів діяльності разом.

Структура грошових потоків, залежно від напрямку руху коштів та діяльності, яка спричинила такий рух, відображено на рисунку 2.2.

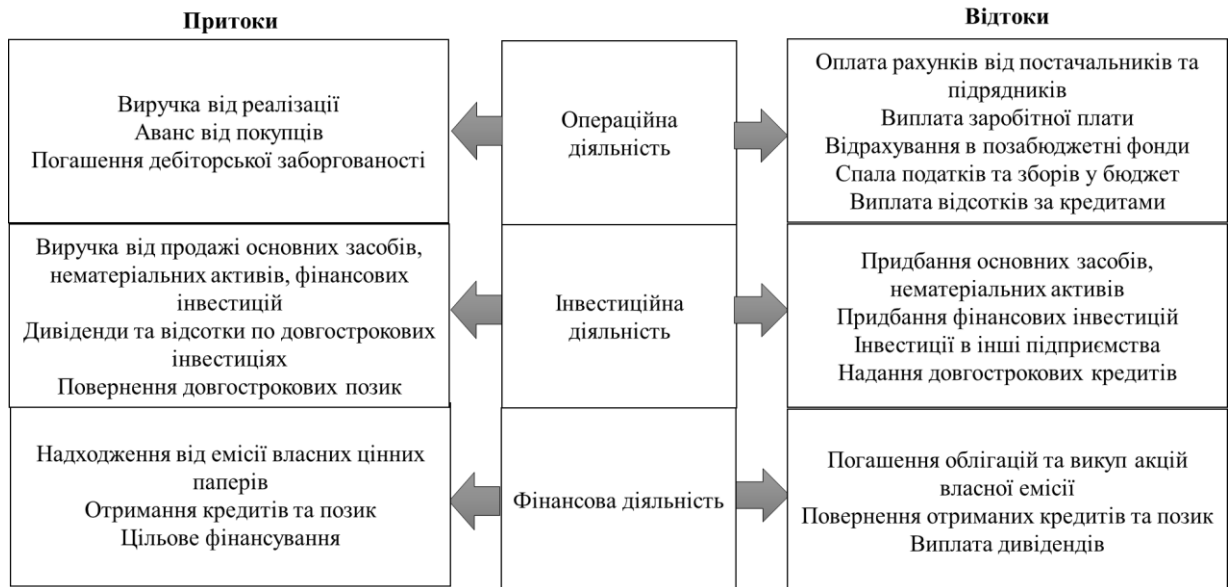

Рис. 2.2 Структура грошових потоків підприємства

Джерело: розроблено автором

Відповідно до визначених діяльностей та джерел надходження і витрачання грошових ресурсів, звіт містить три розділи [8]:

- 1) «Рух коштів у результаті операційної діяльності»;
- 2) «Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності»;
- 3) «Рух коштів у результаті фінансової діяльності».

Операційною діяльністю підприємства, є «основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю». До грошових потоків від операційної діяльності відносять витрачання та отримання коштів, що стосуються безпосереднього виробництва компанії: придбання товарно-матеріальних цінностей, виплата заробітної плати, отримання коштів від покупців.

Інвестиційна діяльність передбачає рух грошових коштів від здійснюваних інвестицій підприємства. Інвестиціями підприємства є здійснення внесків в інші підприємстві, придбання цінних паперів інших підприємств, придбання необоротних активів, надання позик іншим суб'єктам. Як показує практика, для вітчизняних малого та середнього бізнесу, які не мають дочірніх підприємств,

основним інвестиційним потоком є операції з необоротними активами. Як результат інвестиційної діяльності, підприємство отримує ряд вигід, такі як отримання відсотків за кредитами й позиками, отримання дивідендів тощо. Також надходження коштів можливе при продажі необоротних активів, часток в інших підприємства та повернення наданих позик. Такі операції формують негативний грошовий потік від інвестиційної діяльності.

Фінансова діяльність стосується усіх операцій із залучення додаткових коштів для фінансування діяльності підприємства. Такими залученнями можуть бути залучення грошових ресурсів через збільшення власного (емісія акцій, внески учасників) та збільшення позикового капіталу (кредити банків та інших фінансових установ). Негативний грошовий потік при фінансовій діяльності є коштами, які витрачає суб'єкт господарювання для обслуговування власного та позикового капіталу. Прикладами зменшення грошових ресурсів при фінансуванні є сплата дивідендів власникам та учасникам компанії, виплата відсотків за отриманими кредитами, сплата за об'єкти, які отримані у фінансову оренду, погашення взятих запозичень та викуп акцій власної емісії. Такими чином, фінансовою діяльністю можна вважати усі операції, які «призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства».

Щодо методології заповнення статей звіту, виділяють два методи та відповідно дві форми Звіту про рух грошових коштів – за прямим та непрямим методом.

Відповідно до першого методу, заповнення форми базується на використанні облікових даних підприємства, зокрема дебетових (для надходження) та кредитових (для витрачання) оборотів рахунків грошових коштів, які описані вище в роботі, у кореспонденції з відповідними рахунками активів та зобов'язань, доходів та витрат. Крім того, визначаючи статті звіту, слід враховувати, що не відносять до руху грошових коштів, з точки зору методології заповнення звіту, внутрішні зміни у структурі грошових коштів (переведення грошових коштів з рахунку банку в касу підприємства і навпаки).

В межах першого розділу можна виділити три підгрупи – статті, що відображають надходження грошей від звичайної діяльності, статті, що відображають витрачання в межах такої діяльності, та статті, що відображають рух в наслідок надзвичайних подій. Чистий грошовий потік від операційної діяльності відображається у 3195 статті звіту і визначається як різниця надходжень та витрачання грошових коштів [43].

Відповідно до переважання одного з напрямів руху коштів чистий грошовий потік може бути позитивним та від’ємним. Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності знаходить своє відображення в рядку 3295, чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності – рядок 3395 [43].

Окрім зазначеного вище способу, форма 3 може заповнюватися на основі даних інших форм звітності – Балансу та Звіту про фінансові результати, тобто за непрямим методом. При цьому статті першого розділу є відмінними від аналогічного розділу у формі, яка передбачає прямий метод. У непрямому звіті про рух коштів операційні потоки починаються з чистого прибутку. Потім він коригується на суми, що відображають різницю між величинами відображеними у звіті про прибутки та збитки та реальними грошовими потоками. Це пояснюється тим, що відображенні в обліку витрати та доходу, а отже й прибутки і збитки, не означають реальне отримання грошових коштів, адже, за принципом першої події у бухгалтерському обліку, дохід визначається за першою датою – отримання коштів або отримання відповідних активів. Крім того, існує багато інших факторів, що впливають на кінцевий відображений фінансовий результат. Такі коригування можна об’єднати у дві групи: негрошові доходи і витрати та зміни в оборотному капіталі [75].

При цьому заповнення інших двох форм є тотожне прямому методу, статті таких розділів при прямому і непрямому методі є тотожними. Іншими словами при непрямій формі звіту про рух грошових коштів, його другий та третій розділи, що відображають грошові потоки від інвестиційної та фінансової діяльності відповідно, все одно заповнюються за прямим методом.

Щодо вибору методу пріоритетним, відповідно до МСБО 7, є все ж прямий метод. Як зазначено у стандарті: «Прямий метод надає інформацію, яка може бути корисною для оцінки майбутніх грошових потоків і яку не можна отримати із застосуванням непрямого методу» [19]. Проте на практиці більшість підприємств використовують все ж непряму форму звітності. Це пояснюється тим, що заповнення за таким методом не потребує додаткового аналізу реєстрів обліку та оборотів великої кількості рахунків, а заповнюється на основі показників, які вже відображені у попередніх формах звітності.

Кінцевим результатом складання Звіту про рух грошових коштів як за прямим, так і не за прямим методом є визначення чистого грошового потоку для компанії за відповідний звітний період. Визначається показник як сума чистих грошових потоків від усіх трьох видів діяльності

Отже, завершальним етапом будь-якого облікового процесу є складання звітності. Відображення інформації про грошові кошти та їх еквіваленти відбувається у багатьох формах звітності, але у найбільшій мірі у Звіті про рух грошових коштів. Заповнення звітності має ряд складнощів та нюансів, на які повинен звертати компетентний спеціаліст, тому визначення та дослідження практичних нюансів складання звітності є важливим аспектом дослідження обліку грошових коштів та їх потоків на підприємстві.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Сутність, цілі та значення аналізу грошових коштів та грошових потоків на підприємстві

Важливим аспектом успішного управління грошовими коштами на підприємстві є їх якісний та повний аналіз. Кожна операційна компанія прагне отримати чим більший прибуток і забезпечити безперервність своєї діяльності. Однак навіть прибуткова компанія може опинитися на межі банкрутства, якщо вона відчуває постійний дефіцит грошей. Підприємство, у якого не вистачає грошових коштів, має ризик неможливості виконати свої зобов'язання. Тому, шукаючи гарантії прибутковості компанії та безперервності її діяльності, дуже важливо проявити розумний підхід до управління грошовими потоками. Ключовим інструментом, який дозволяє забезпечити фінансову безпеку компанію, є аналіз грошових коштів.

Важливість та необхідність проведення аналізу грошових коштів та грошових потоків підприємства обумовлюється такими причинами [72]:

- грошові потоки супроводжують усю господарську діяльність підприємства;
- від синхронізації грошових потоків і часу залежить розвиток бізнесу та його фінансова стійкість;
- ефективний менеджмент грошовими потоками зменшує необхідність в залученні додаткового капіталу;;
- оптимізація грошових потоків є важливим фактором, що забезпечує високу оборотність активів компанії;
- якісне керівництво грошовими потоками може збільшити рентабельність діяльності компанії та зменшити ризик втрати платоспроможності або навіть банкрутства підприємства.

Успішне вирішення проблеми економічного аналізу грошових коштів та їх еквівалентів вимагає чіткої організації аналізу. Організація розуміється як створення злагодженої постійно діючої системи для виконання певної функції або реалізації певної визначено кінцевої мети.

Дані про грошові потоки особливо важливі для акціонерів, менеджерів, інвесторів та кредиторів. Інформація про грошові потоки потрібна акціонерам для оцінки можливостей розвитку компанії та стану її платоспроможності, для оцінки спроможності компанії покрити свої зобов'язання та виконати інші фінансові зобов'язання. Інвестори та кредитори повинні знати, чи надійдуть до неї гроші, чи компанія генерувати позитивні грошові потоки та чи матимуть вони користь від можливої інвестиції.

Для виконання різноманітних зобов'язань кожен суб'єкт господарювання повинен мати достатню кількість ліквідних коштів, щоб покрити поточні зобов'язання. Таким чином, це допомагає фінансовим менеджерам спроектувати потік майбутніх грошових коштів, використовуючи дані минулого припливу та відтоку готівки.

Таким чином, мета аналізу грошових потоків підприємства передбачає оцінку здатності компанії генерувати грошові ресурси в достатній кількості та у визначені терміни, які дозволяють здійснювати усі заплановані витрати. Досягнення поставленої мети включає вирішення таких завдань:

- виявити основні напрями використання грошових коштів
- дослідити наявні обсяги грошових коштів, їх структуру та джерела їх походження;
- проаналізувати здатність підприємства інвестувати вільні кошти;
- визначити причини розходжень величини прибутку, отриманого в результаті діяльності компанії, та чистого грошового потоку підприємства.

Основним джерелом для здійснення аналізу грошових потоків підприємства є його фінансові звіти, найважливішим з яких є Звіт про фінансові результати. У

звіті відображено залишки грошових коштів на початок та кінець періоду, що дублює аналогічний показник у Балансі, та показано основні грошові потоки підприємства. Окрім форми три, корисними для обрахування коефіцієнтів та здійснення більш досконалого аналізу є й інші форми звітності, але значно в меншій мірі.

Відстеження припливу та відтоку грошових коштів необхідно для щоденних операцій, податків, закупівлі товарно-матеріальних цінностей, операційних витрат та оплати праці працівників. Позитивний грошовий потік свідчить про те, що ліквідні оборотні активи компанії збільшуються, що дозволяє погасити існуючі заборгованості, реінвестувати залишки грошових коштів в свій бізнес, виплатити дивіденди власникам, оплатити витрати, забезпечити резерв для можливий майбутніх фінансових проблем.

Негативний грошовий потік свідчить про те, що ліквідні активи компанії зменшуються. Це відбувається, коли підприємство має більше витрат, ніж доходів за певний період часу.

Не зважаючи на безспірну корисність третьої форми звітності, вона є досить недооціненою серед аналітиків, керівників, бухгалтерів та інших зацікавлених осіб, які прагнуть дослідити економічну складову діяльності підприємства. Багато спеціалістів при здійсненні комплексного аналізу діяльності компанії зосереджують свою увагу на більш простих та зрозумілих «Балансі» та «Звіті про фінансові результати», при цьому досліджуючи не в повній мірі або взагалі не аналізуючи «звіт про рух грошових коштів».

Отже, аналіз є вадливою складовою управління підприємства. Аналіз грошових коштів є об'єктивною необхідністю будь-якого підприємства, адже дає змогу більш якісно дослідити діяльність компанії, прослідкувати наявність та достатність грошових коштів, забезпечити стійкість та безперервність діяльності компанії, зменшити ризики нехватки грошових коштів задля ефективного функціонування бізнесу

3.2. Практичні аспекти аналізу грошових коштів та їх потоків на підприємстві

Якісний аналіз грошових коштів важливий елемент ефективного управління підприємством. Основною інформаційною базою для проведення такого аналізу є фінансова звітність підприємства. Найбільшу користь та інформативність при аналізі грошових ресурсів має Звіт про рух грошових коштів.

В межах аналізу Звіту про рух грошових коштів доцільно виділити два основні підходи щодо аналізу даної форми звітності [38]:

1) інтерпретаційний, який базується на аналізі абсолютних значень звіту, дослідження особливостей існування бізнесу в цілому та здійсненні висновків на основі досвіду та професійного бачення експерта;

2) підхід, що передбачає використання ряду розрахункових технік та розрахунків значної кількості коефіцієнтів, при порівнянні яких в часі та з аналогічними показниками для іншими підприємствами аналітик може зробити висновки про ефективність управління грошовими коштами на досліджуваному підприємстві.

Відображені методи можуть застосовуватися як окремо один від одного, так і доповнюючи один від одного.

Першим етапом інтерпретаційного аналізу є вивчення місця компанії на ринку, її вік, галузь діяльності, розмір, масштабність виробництва тощо [38]. Можливо, на перший погляд, ця інформація не має відношення до аналізу, але без цих даних нам складно зробити аналітичні висновки, адже всі ці фактори значною мірою впливають на грошові потоки підприємства. Грошові потоки новоствореної компанії відрізняються від тих, що вже мають стійку позицію на ринку. Компанії, що надають послуги або працюють в роздрібній торгівлі так само мають відмінні грошові потоки ніж підприємства, що працюють у важкій промисловості. Врахування усіх цих особливостей важливе не тільки при аналізі грошових коштів та їх потоків, а й при аналізі інших аспектів діяльності компанії.

Наступний етап аналізу передбачає поступовий аналіз грошових потоків від усіх трьох видів діяльності, відображених у звітності.

При дослідженні грошових потоків від операційної діяльності, компанія може виявити реальні надходження коштів від операційної діяльності компанії. Отриманий чистий грошовий потік фактично є грошовим прибутком компанії, тому його доцільно порівняти з відображеним фінансовим результатом. Якщо фінансовий результат від операційної діяльності суттєво перевищує грошовий потік, це є свідченням того, що компанія не спроможна перетворити цей результат в реальні грошові кошти, що може спричинити проблеми з ліквідністю підприємства в майбутньому [26]. Таке переважання може бути спричинене значним терміном відстрочення платежів клієнтам компанії, а відображення доходу, якщо постачання відбулося, в свою чергу, відбувається в обліку незалежно від того, чи отримало ці кошти підприємство.

Отримання прибутку при цьому для багатьох аналітиків, інвесторів є свідченням про ефективність діяльності компанії. Але, варто враховувати, що прибутковість компанії не відображає в повній мірі реальний стан підприємства, адже значне прострочення термінів оплати чи взагалі її не здійсненні, може спричинити нехватку реальних коштів на підприємстві. Тому навіть високі прибутки, відображені у звітності, не можуть гарантувати фінансову стійкість підприємства [24].

Значне переважання чистого грошового потоку над прибутком також може створювати ризики для підприємства, адже це може бути ознакою того, що компанія організовує співпрацю з постачальниками на умовах після оплати. Тому при плануванні таких платежів, необхідно враховувати, що тягар їх виплати може перейти на майбутні періоди, що генерує додаткові ризики для платоспроможності компанії.

Наступний етап інтерпретаційного аналізу передбачає аналіз показників руху грошових коштів від інвестиційної діяльності. З точки зору бухгалтерського обліку, інвестиційна діяльність передбачає придбання основних засобів, надання

довгострокових позик іншим суб'єктам господарювання, інвестування в цінні папери та участь в інших компаніях. Ціллю такої діяльності є отримання інвестиційного прибутку у вигляді дивідендів, відсотків по позикам тощо [8]. Аналіз потоків від інвестиційної діяльності дозволяє дослідити результативність такої діяльності підприємства. Однак у більшості компаній грошовий потік від інвестиційної діяльності зазвичай обмежується, в першу чергу, операціями з необоротними активами – їх купівлею чи продажам. Оскільки компанії, як правило, купують певний необоротний актив та повністю його з часом амортизують, найпоширенішою ситуацією є переважання витрачання коштів в ході інвестиційної діяльності [24]. Тому компанії, які зазвичай не інвестують в інші підприємства або цінні папери, мають негативний чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності.

Компанії ж, які активно інвестують кошти в інші підприємства, мають дещо відмінну та складнішу ситуацію щодо грошових потоків. У такому разі, аналітику важливо дослідити основні напрями капіталовкладень підприємства, дослідити ефективність таких інвестицій, шляхом аналізу сум вкладених коштів та отриманих вигід, дивідендів, відсотків від таких вкладень.

Іншою діяльністю, грошові потоки від якої повинен дослідити аналітик є фінансова. Як зазначає НПСБО 1, сутність фінансової діяльності полягає в тому що вона «призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства» [8]. Таким чином фінансовою діяльністю включає усі операції із залучення грошових ресурсів задля забезпечення основної діяльності та подальше обслуговування таких запозичень, що, у свою чергу й призводить до змін у структурі та розмірах власного та залученого капіталу.

Фінансування потреб підприємства здійснюється через емісію власних цінних паперів, залучення додаткових внесків від власників компанії, отримання позик та кредитів від суб'єктів господарювання, залучення зовнішніх інвестицій. Перелічені джерела фінансування формують позитивні потоки від фінансової діяльності. Від'ємні грошові потоки стосуються операцій із обслуговування та

повернення взятих на себе зобов'язань. В межах фінансування за рахунок збільшення власного капіталу, негативні потоки передбачають виплату дивідендів власникам та акціонерам, викуп акцій власної емісії тощо. Негативні грошові потоки, спричинені взяття на себе боргових зобов'язань, включають сплату відсотків й інших платежів, які передбачені умовами фінансуванням, за такі запозичення та подальше повернення одноразово чи протягом певного періоду запозичених коштів.

При аналізі руху грошових коштів від фінансової діяльності переважання одного напрямку, позитивного чи негативного, не може бути ознакою успішної чи неуспішної діяльності підприємства. Підприємству на різних етапах його існування можуть бути притаманні різні тенденції щодо залучення фінансування. Якщо компанія залучає кошти ззовні, це спричиняє велику суму чистого грошового потоку, при цьому компанія бере на себе зобов'язання погасити ці зобов'язання в майбутньому, що створює ризики для платоспроможності підприємстві в довгостроковій перспективі [24].

Тому при аналізі необхідно зрозуміти, яким способом здійснюється фінансування – за рахунок збільшення власного чи за рахунок збільшення позикового капіталу. Більш ризиковим джерелом фінансування є залучення кредитних коштів. Залучення додаткового фінансування є невід'ємною складовою для підприємства, яке прагне розширювати свою діяльність, запускати нове виробництво, пропонувати нові товари та послуги на ринку тощо. Якщо ж підприємство має негативний грошовий потік від операційної діяльності та є недостатньо прибутковим, при цьому залучає кредитові кошти, потрібно враховувати ризики неспроможності погасити взяті зобов'язання, якщо проект, на який залучається фінансування, не матиме позитивного результату.

Фінансування через формування власного капіталу є менш ризиковим для підприємства, проте теж створює окремі ризики для компанії, зокрема тим, що збільшення власного капіталу впливає на структуру майбутніх дивідендних

виплат, що передбачає додаткові управлінські витрати та процеси задля задоволення інтересів усіх власників та акціонерів.

Проте організація аналізу лише на основі інтерпретації абсолютних значень щодо стану та руху грошових коштів є недостатньою. Тому корисним бути здійснення повноцінного аналізу з використанням загальних аналітичних практик, таких як горизонтальний та вертикальний аналіз, та розрахунок специфічних коефіцієнтів, що характеризують стан та рух грошових коштів суб'єкта господарювання.

Першим етапом після ознайомчого аналізу з показниками звіту та оцінки абсолютних величин, є розрахунок відносних величин, які дозволяють більш якісно дослідити динаміку та структуру показників звіту, тобто проведення горизонтального та вертикального аналізу, які широко використовуються й при аналізі інших форм фінансової звітності підприємства [46].

Також, важливим аспектом оцінки грошових ресурсів компанії є розрахунок специфічних коефіцієнтів, які дають можливість більш чітко зробити висновки про політику підприємства щодо управління грошовими коштами та їх потоками. Єдиної методики проведення коефіцієнтного аналізу Звіту про рух грошових коштів не існує. Різні вчені та експерти пропонують різноманітні підходи до аналізу та наводять відмінні коефіцієнти, що, на їх думку, є ключовими при дослідженні грошових потоків.

Систематизуючи різні підходи, можна виділити три основні групи коефіцієнтів, що застосовуються при оцінці Звіту про рух грошових коштів [38]:

- Коефіцієнти грошового покриття зобов'язань;
- Коефіцієнти грошового покриття прибутку;
- Коефіцієнти рентабельності грошового потоку.

Перша група коефіцієнтів відображає потенційну здатність компанії виконати свої боргові зобов'язання (відсотки за довгостроковими та короткостроковими зобов'язаннями) та виплатити дивіденди учасникам за рахунок чистого грошового потоку від основної діяльності. Зокрема, в межах

даної групи, можна виділити такі розрахункові показники: коефіцієнт покриття відсотків за кредитам [38], коефіцієнт покриття дивідендних виплат, коефіцієнти покриття довгострокових та короткострокових зобов'язань [25]. Перші два показника розраховуються на основі даних, що містяться у формі 3, й визначаються як відношення чистого грошового потоку від операційної діяльності за звітний період до суми сплачених за період відсотків та дивідендів відповідно. Коефіцієнти покриття довгострокових та короткострокових зобов'язань відповідно визначаються як відношення чистого грошового потоку до довгострокових та поточних зобов'язань.

Оскільки фінансові результати відображені у звітності не завжди означають реальне отримання грошових коштів, важливо дослідити здатність підприємства генерувати грошові потоки від операційно діяльності [24]. Для даної оцінки можна застосувати коефіцієнт грошового покриття виручки та коефіцієнт покриття, які ми відносимо до вище зазначеної другої групи коефіцієнтів.

Коефіцієнт грошового покриття виручки (QSR) визначається за формулою [38]:

$$QSR = \frac{CFS}{S}$$

де CFS – надходження від реалізації; S – дохід від реалізації.

Коефіцієнт грошового покриття прибутку (QIR) визначається як [38]:

$$QIR = \frac{CFFO + Ip + Tp}{NI + Ie + Te + Dep}$$

де CFFO – чистий грошовий потік від операційної діяльності; Ip – відсотки сплачені; Tp – податки сплачені; NI – чистий прибуток; Ie – відсотки нараховані; Te – податки нараховані; Dep – Амортизація.

Як вже зазначалося, відображений прибуток і дохід у Звіті про фінансові результати, не завжди означають, що підприємство отримало кошти від реалізації. Тому при оцінці рентабельності підприємства важливо враховувати це, щоб більш якісно визначити ефективність діяльності підприємства. Як альтернативу звичайним показникам рентабельності, які базуються на прибутку, доцільно

визначати показники рентабельності грошового потоку, беручи в розрахунок чистий грошовий потік підприємства. Залежно від бази, до якої прирівнюється чистий грошовий потік, можна виділити коефіцієнти рентабельності активів, власного капіталу, позитивного грошового потоку тощо

Отже, аналіз грошових потоків складний процес, який передбачає використання значної кількості коефіцієнтів та показників. Проте проведення аналізу залишається важливим аспектом, що є вирішальним для управління грошовими потоками на підприємстві. Основою для проведення аналізу є Звіт про рух грошових коштів. Вибір найкращих та найефективніших показників для аналізу є важливим аспектом аналітичної процедури. Найдоцільніші коефіцієнти, розрахунок яких роз'яснить ситуацію з грошовими потоками, описані в роботі.

3.3. Шляхи підвищення ефективності управління грошовими коштами та їх потоками на підприємстві

Грошові потоки мають ключову роль для функціонування підприємства. Грошові кошти використовуються для фінансування діяльності підприємства, а ефективне управління ними дозволяє у більший мір організувати операційний процес за рахунок внутрішніх джерел, а не із залученням кредитних коштів..

Ефективність менеджменту грошовими коштами залежить від якості організації фінансового планування на підприємстві [61]. Основним елементом такого планування є формування платіжного календаря. Як зазначає Литвин І. С.: «Платіжний календар представляє собою план грошових надходжень та витрат за визначений період із залишком (сальдо) на поточному рахунку підприємства» [53]. Календар відображає заплановану інформацію щодо позитивних грошових потоків; наводить планові показники витрачання грошей; співвідносить надходження та витрати грошових коштів; визначає планові показники залишків грошових коштів на початок та кінець відповідних звітних періодів.

Платіжний календар складається на основі даних, які охоплюють всі нюанси господарської діяльності суб'єкта господарювання (заплановані обсяги реалізації товарів, робіт чи послуг, стан розрахунків з контрагентами, терміни та графіки оплати праці, діючі кредитні угоди, виробничі кошториси, заплановані капітальні витрати тощо). Платіжний календар застосовується для планування наявності та руху грошових коштів і є важливим інструментом прогнозування майбутнього фінансового стану та фінансових результатів компанії [53].

Важливим елементом удосконалення управлінських процесів щодо грошових коштів є частіше складання звіту та аналіз грошових потоків підприємства. Відповідно до законодавства, періодичність звітування щодо грошових коштів є один рік, проте, задля забезпечення ефективності діяльності, керівництво повинно оперативно реагувати на існуючі ризики щодо платоспроможності, акціонери та інвестори прагнуть розуміти стан грошових розрахунків на окремі періоди, а не лише визначений звітом один рік.

Першим способом вирішити цю проблему є формувати Звіт про рух грошових коштів з більшою частотою для внутрішніх потреб підприємства. Структура такого звіту може бути видозмінена, спрощена залежно від конкретних потреб компанії. Проте таке рішення створюватиме додаткове навантаження на бухгалтерський та аналітичний персонал та потребувати витрачання додаткових коштів на організацію такого процесу.

Полегшити та зробити більш гнучким звітування щодо руху грошових ресурсів можливе за допомогою використання різних інформаційних систем, використання яких може в цілому позитивно вплинути на управлінські процеси в компанії.

Інформаційні системи дозволяють адаптуватися навіть до найскладніших процесів, що відбуваються на підприємстві. Автоматизація облікового процесу зможе значно скоротити витрати часу та підвищити продуктивність окремих працівників.

За допомогою машинного навчання та штучного інтелекту найбільш передові інформаційні системи можуть аналізувати великі обсяги даних швидко та якісно. Більше того, завдяки автоматизації працівникам бухгалтерії не потрібно займатися заповненням великої кількості первинних документів та реєстрів.

Цікавою і останнім часом все більш застосовуваною тенденцією є ведення бухгалтерії за допомогою хмарних технологій. Постійний і швидкий доступ до Інтернету дозволяє в будь-який момент отримувати інформацію про обробку платежів, про стан розрахунків, вносити зміни в бухгалтерські записи та існуючі документи.

Отже, ефективне управління грошовими коштами полягає у впровадженні та розробці нових, більш ефективних інформаційних систем, запровадженні нових підходів щодо планування, обліку та звітування щодо грошових коштів, розробки ефективних інструментів, що можуть пришвидшити та полегшити облікові процеси на підприємстві..

ВИСНОВКИ

Організація якісної системи обліку та аналізу грошових коштів важлива складова управлінської діяльності підприємства. Проведене дослідження щодо сутності та ролі грошей в діяльності суб'єкта господарювання, щодо особливостей обліку та аналізу грошових коштів та їх потоків на підприємстві, організації облікового процесу щодо розрахунків з грошима, щодо нормативно-правових аспектів визнання, відображення та обліку грошових коштів дозволяє зробити ряд важливих висновків.

1. Важливим елементом дослідження грошових потоків на підприємстві є зрозуміти та виявити економічну сутність таких економічних категорій як «гроші», «грошові кошти» та «грошові потоки». Гроші – невід'ємна складова розвитку суспільства, форма та сутність якої пояснюється еволюцією самого суспільства та соціально-економічних відносин в середині нього. Не зважаючи на об'єктивну важливість грошей, економічна думка не має єдиного підходу до визначення походження, сутності, значення та функцій грошей. Багато науковців досліджували це питання, але так і не дійшли до єдиної теорії грошей. Крім того, в розрізі функціонування підприємства значення та сутність грошей, визначені в економічні теорії, значною мірою трансформуються й все частіше постають під поняттям «грошові кошти», яке деякі науковці вважають взагалі окремою категорією. Отримання грошових коштів є кінцевою ціллю для будь-якого підприємства, що обумовлює об'єктивну необхідність в їх дослідженні. Невід'ємною складовою дослідження грошових коштів є визначення поняття «грошові потоки», що, узагальнюючи різні тлумачення, відображають грошових коштів на підприємстві. Все це обумовлює важливість дослідження обліку та аналізу грошових коштів та їх потоків в системі управління підприємством.

2. Грошові кошти мають вкрай важливе значення для життєдіяльності будь-якої компанії, тому важливо дослідити які саме ресурси активи входять до складу грошових коштів. Як показало дослідження, грошові кошти є досить складним

ресурсом, який включаю певну кількість активів, кожен з яких має свої особливості відображення в обліковій системі підприємства. Готівкові, безготівкові кошти, електронні гроші, еквіваленти грошових коштів та інші складові грошових коштів є, у певній мірі, самостійними одиницями, які мають відмінну сутність, мають різні підходи до їх використання та обліку, мають власні обмеження щодо їх використання суб'єктами господарювання. Особливості функціонування окремих складових грошових коштів досліджено в даній роботі.

3. Зважаючи на важливість грошей для існування економічних відносин, функціонування підприємств та існування держави в цілому, обіг грошей, їх застосування та облік значною мірою регулюється державою. Нормативне регулювання грошових коштів здійснюється на кількох рівнях. Основним законодавчим актом, який є визначальним для всіх подальших законів, та який визначає необхідність існування грошей та грошової політики в державі, є Конституція України. Наступним рівень нормативного регулювання є велика кількість законів, що визначають загальні норми функціонування грошей. Більш практичні, конкретизовані питання щодо грошових коштів регулюються рішеннями, наказами, постановами тощо різних органів виконавчої влади, в компетенції яких є такі питання.

4. Ефективне управління грошових коштів потребує якісного організування облікових процесів, пов'язаних з наявністю та рухом грошових коштів. Ключові питання обліку на підприємстві визначаються і відповідних наказах, які, у свою чергу, базуються на нормах національного законодавства. Важливим аспектом організації обліку є правильне та своєчасне відображення операції з грошовими коштами первинних документах та обліку. Залежно від окремого елемента грошових коштів, законодавством передбачена велика кількість первинних документів, заповнення яких здійснюється при тому чи іншому руху грошових коштів. Первинні документи, у свою чергу, є основою для заповнення облікових реєстрів та подальшого відображення результатів від руху грошових коштів у фінансовій звітності підприємства.

5. Облік грошових коштів є складним та суперечливим питанням. Для потреб облікового відображення передбачено велику кількість рахунків та субрахунків, застосування яких є корисним при обліку грошових коштів та їх потоків на підприємстві. Окрім визначених рахунків, підприємство може використовувати та відкривати додаткові, з метою деталізації розрахунків та більш якісного організування обліку.

6. Кінцевим етапом бухгалтерського обліку є складання та подання фінансової звітності суб'єкта господарювання. Основні форми звітності затвердженні Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 1, який виділяє п'ять форм звітності. Фінансова звітність є основним джерелом отримання інформації про фінансовий стан та фінансові результати підприємства як для внутрішніх, так і внутрішніх користувачів звітності. Зацікавленими у складанні звітності особами є керівництво підприємства, власники та акціонери, органи державної влади, кредитори та інвестори. В межах відображення облікових даних про грошових коштів ключовими формами звітності є Баланс та Звіт про рух грошових коштів. Зокрема, перша форма відображає наявні залишки грошових коштів, тоді як третя – грошові потоки за звітний період. Обидві форми переважно складають на основі облікових даних, проте заповнення третьої форми дозволяє частково використовувати за основу показники відображені в інших формах звітності. Тому складання звітності є складним, проте надзвичайно важливим елементом функціонування будь-якого бізнесу.

7. Задля забезпечення якісного управління грошовими ресурсами на підприємстві на підприємстві повинна функціонувати ефективна система аналізу облікової інформації та звітності, у тому числі, питань які стосуються грошових коштів. Метою аналітичної діяльності є забезпечення фінансової стійкості підприємства, шляхом контролю за наявними грошовими ресурсами та прогнозування майбутніх грошових надходжень та витрачання грошових коштів. Основною інформаційною базою для аналізу є фінансова звітність суб'єкта

господарювання, зокрема Звіт про рух грошових коштів. Якісна організація обліково-аналітичного процесу запорука фінансової безпеки підприємства.

8. Як продемонструвало дослідження, питання аналізу грошових коштів є недостатньо розробленим. Різні науковці та спеціалісти пропонують різні підходи щодо аналізу грошових потоків на підприємстві. Загалом можна виділити два підходи щодо аналізу грошових коштів, зокрема Звіту про рух грошових коштів, які можуть застосовуватися відокремлено один від одного та доповнюючи один одного. Перший підхід полягає на використанні професійного бачення експерта при дослідженні абсолютних показників фінансової звітності, другий же підхід передбачає розрахунок визначених коефіцієнтів. Аналіз проводиться грошових потоків від усіх видів діяльності, які виокремлено на підприємстві, – операційної, інвестиційної фінансової. На основі результатів аналізу та враховуючи розмір, специфіку, галузь підприємства та інші фактори, що впливають на розміри та структуру грошових потоків, спеціаліст робить висновки про ефективність підприємства в управлінні грошовими потоками та визначає його сильні та слабкі сторони щодо наявності та руху грошових коштів.

9. Грошові кошти – ключовий ресурс для підприємства, проте досить часто управління грошима, зокрема організація їх обліку та аналізу, є неефективним. Задля більш ефективної взаємодії з грошовими ресурсами керівництво повинно впроваджувати на підприємстві нові методика обліку та аналізу, впроваджувати різноманітні інформаційні системи та в цілому поліпшувати управлінські підходи щодо грошових коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змінами і доповненнями URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами і доповненнями URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змінами і доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996–XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
7. Про застосування реєстраторів розрахунково-касових операцій у торгівлі, громадському харчуванні та послуг : Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 року №73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
9. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Національного банку України від 21.01.2004 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>
10. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів : Постанова Національного банку України від 12.11.2003 № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text>

11. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій : Постанова Національного банку України від 03.12.2003 № 516. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>
12. Про затвердження Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України : Постанова Національного банку України від 12.11.2003 № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0134500-18#Text>
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.
15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
16. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
17. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Наказ Міністерства фінансів України № 148 від 29.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
18. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 2003 р. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua>

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 29.04.2000 № 91.
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2001 № 559.
22. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 79-XIV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
23. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001р. № 29. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
24. Analysing a statement of cash flows. ACCA : веб-сайт. URL: <https://www.accaglobal.com/ie/en/student/exam-support-resources/fundamentals-exams-study-resources/f7/technical-articles/analysing-cashflows.html>
25. Carlson R. Important Ratios for Cash Flow Analysis. The Balancesmb. 2021.
URL: <https://www.thebalancesmb.com/ratios-for-cash-flow-analysis-393116>
26. Hargrave M. What Is the Operating Cash Flow Ratio? Investopedia. 2021. URL: <https://www.investopedia.com/terms/o/ocfratio.asp>
27. Sharmancka V. M., Golovko V. I., Tsybulnyk M. O. Quantification valuation of cash flows based on accounting data. East European Scientific Journal. №12 (40). Part 3. 2018. P. 58-66.
28. Александрова М.М., Маслова С.О. Гроші. Фінанси. Кредит.: Навчально – методичний посібник. – 2-ге вид., перер. і доп. – К.: ЦНЛ, 2002
29. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента : монография / И. А. Бланк. – К. : Ника – Центр, Эльга, 2001. – 592 с. – [Т. 1].
30. Голованенко М. В., Головка В. І., Головка І. В., Дерун І. А., Цибульник М. А., Шарманська В. М., Шарманська С. О., Филюк Г. М. Економічний аналіз: [підручник]. З заг. ред. Г. М. Филюк, В. І. Головка. К.: ВЦ «Академія», 2021. 880 с.

31. Головка В.І., Безкоровайна О.О. Аналіз нормативно-правового регулювання обліку грошових потоків. Регіональна економіка та управління. № 1(19). С.22-31
32. Головка В. І. Економічний аналіз грошових потоків у підвищенні ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vapsv/2010_1/St_10.pdf.
33. Голубнича Г. П. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення суспільних потреб в умовах глобалізації бізнесу. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/NVUU/Ekon/2010-29_1/statti/48.htm
34. Готівкові розрахунки 2020. Вісник. Офіційно про податки. <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100008525-gotivkovi-rozrakhunki-5>.
35. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. Економічний аналіз. 2010. Випуск 6. С. 60-64.
36. Дерій М.В. Контроль за відповідністю вкладених грошових коштів якості об'єкту будівництва. Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки : Серія: Економічні науки. 2012. Вип. 3 (69), Том. 2. С. 51-56.
37. Дерун І. А., Склярук І. П. Онтологічні аспекти сутності криптовалюти та її відображення в обліку. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. №11(39). С. 163-170. URL: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2018-11\(39\)-163-170](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2018-11(39)-163-170)
38. Езерская О. О чем молчит денежный поток. Анализ и учет на предприятии. 2005, № 3. С.28-36.
39. Електронні гроші: види і системи. Дізнайтеся, які електронні гроші дозволені в Україні, як здійснюється обмін віртуальних грошей : веб-сайт. URL: https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/elektronni_groshi#2
40. Жовна О. М. Організація системи та механізму управління грошовими потоками підприємства / О. М. Жовна, Д. С. Риженко. // Ефективна економіка. 2016. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_6_34

41. Загородній А. Г. Облік і аудит: [термінологічний словник] / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин. – Львів : «Центр Європи», 2011, с. 164.
42. Засадний Б. А. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки. № 17. С. 146–149.
43. Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом), форма № 3-н - Алгоритм заповнення форми : веб-сайт. URL: <https://zakon.help/article/zvit-pro-ruh-groshovih-koshtiv-za-nepryamim-metodom/>
44. Історичні аспекти зміни форми грошей та їх характеристика : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/19730608/finansi/istorichni_aspekti_zmini_formi_groshey_harakteristika
45. Кошельок Г. В. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства за допомогою ліквідного грошового потоку. Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 вересня 2013 р. Одеса, Атлант, 2013. С. 213–214.
46. Кошельок Г., Грінченко Р. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. 2020. №2. С. 231-242.
47. Криптовалюти в Україні. Юридична газета : веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kriptovalyuti-v-ukrayini-.html>
48. Криптовалюти: правовий статус, облік і декларування 2021 : Головбух веб-сайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/9106-kriptovalyuti-pravoviy-status-oblk-deklaruvannya-2021>
49. Кронін Ю. А. Гроші, кредит і банки. 2017 URL : https://stud.com.ua/79368/bankivska_sprava/groshi_kredit_banki
50. Кучер О. В., Сахно А. А. Система показників, що характеризують рух грошових коштів. *Молодий вчений*. 2014. № 6. С. 154-157.

51. Ліміт каси: важливі нюанси : веб-сайт. URL: <https://medoc.ua/blog/limit-kasi-vazhliivi-njuansi>
- 52.Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками: навчальний посібник . Київ: КНТЕУ, 2005. 255 с.
- 53.Литвин І. С., Іващенко А. І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. Економічна наука. 2017. №2. С. 51-56.
- 54.Мельничук Г. С. Теоретичні аспекти аналізу грошових активів підприємства. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України, Вип. 2. С. 222–236.
- 55.Мокієнко Т.В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення. Ефективна економіка. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2019/37.pdf
- 56.Несходовський І. С. Облік грошових коштів та контроль їх виконання в підприємствах торгівлі : автореф. дис.. канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2009. 20 с
- 57.Осадча, Г. Г., Овсюк А. М. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху грошових коштів підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 13 (2). С. 61–64.
- 58.Особливості аналізу руху грошових коштів. О. І. Хроленко, Т. П. Лободзинська. Східна Європа: економіка, бізнес та управління». 2017. Вип. 3. 354-358.
- 59.Осовська Г.В. економічний словник [Текст] / Г.В. Осовська, О.О. Юркевич, Й.С. Завадська. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.
- 60.Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства / С. Остафійчук. Наук. вісник Ужгородського ун-ту. – 2011. – Серія Економіка. Спецвип. 33. Ч. 2. С. 215–220.
- 61.Парді С. Р. Шляхи вдосконалення обліку грошових коштів. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2018. № 2. С. 82-86.

- 62.Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент : [підручник] / А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 536 с
- 63.Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 412 с
- 64.Стащук О. В., Хандучка А. М. Грошові потоки підприємства : сутність та необхідність управління. Молодий вчений. 2014. № 6(09). С. 45-47.
- 65.Тєшева Л. В. Поняття грошового потоку підприємства. Гроші, фінанси і кредит. 2017. № 10. С. 670-675.
- 66.Томчук О. Ф. Звітність про рух грошових коштів як елемент інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2019. Вип. 28. С. 368–375.
- 67.Фінансовий аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / [О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька]. К. : КНЕУ, 2002. – 388 с.
- 68.Фінансово-економічний словник: словник-довідник / Юнін О. С., Круглова О. О., Савельєва М. О. та ін. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2018.
- 69.Функції грошей і механізм їх взаємодії : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/14731019/finansi/funktsiyi_groshey_mehanizm_vzayemo_diyi
- 70.Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – 4-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2015. – 572 с.
- 71.Шигун М. М. Принципи внутрішнього контролю в системі економічної безпеки підприємства.. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка", С. 159-162
72. Школьник І.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / За заг. ред. Школьник І.О. [І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.] – К. :«Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.
- 73.Щепіна Т. Г., Тітаренко А. Д. Комплексний аналіз грошових потоків державного підприємства Антонов. Modern Economics. 2021. № 26. С 178-184.

74. Що таке виписка банку? ЕкономікаФінанси : веб-сайт. URL:
<https://www.economiafinanzas.com/uk/extracto-bancario/>
- 75.Яковенко, С., & Минич, Ю. Адаптація звіту про рух грошових коштів відповідно до МСФЗ та проблемні аспекти його формування. *Мистецтво наукової думки*. 2019. Вип. 5. С. 10-12.

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад заповнення Прибуткового касового ордера (форма КО-1)

Ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України <u>77559911</u>						Л і н і я	<u>ТОВ «Світанок»</u> (найменування підприємства/установи/організації) Квитанція до прибуткового касового ордера № <u>37</u> від " <u>24</u> " <u>червня 2021</u> року
<u>ТОВ «Світанок»</u> (найменування підприємства/установи/організації) Прибутковий касовий ордер № 37 від " <u>24</u> " <u>червня 2021</u> року							
№ з/п	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума цифрами	Код цільового призначення	Примітки	В і д Р і з У	Прийнято від - Підстава <u>оприбуткування коштів з поточного рахунку в банку для виплати на гостпотреби</u> Сума <u>Триста п'ятдесят грн 00 коп.</u> (словами) М. П. Головний бухгалтер <u>Коваленко А.Р. Коваленко</u> (підпис, прізвище, ініціали) Касир <u>Матушко О.П. Матушко</u> (підпис, прізвище, ініціали)
1	2	3	4	5	6		
1	311	-	350,00	-	-		
Прийнято від -							
Підстава <u>оприбуткування коштів з поточного рахунку в банку для виплати на гостпотреби</u>							
Сума <u>Триста п'ятдесят грн 00 коп.</u> (словами)							
Додатки: <u>квитанція банку № 329 від 24.06.2021 р.</u>							
Головний бухгалтер <u>Коваленко А.Р. Коваленко</u> (підпис, прізвище, ініціали)							
Одержав касир <u>Матушко О.П. Матушко</u> (підпис, прізвище, ініціали)							

Додаток Б

Приклад заповнення Видаткового касового ордера (форма КО-2)

Типова форма № КО-2

ТОВ «Світанок» Ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі
(найменування підприємства/установи/організації) підприємств та організацій України 77559911

Видатковий касовий ордер

від "24" червня 2021 року

№ з/п	Номер документа	Дата складання	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума	Код цільового призначення
1	2	3	4	5	6	7
<i>I</i>	<i>32</i>	<i>24.06.2021</i>	<i>372</i>	<i>-</i>	<i>350,00</i>	<i>-</i>

Видати Веселій Світлані Михайлівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава на господарські потреби

Сума Триста п'ятдесят грн 00 коп.
(словами)

Додаток: -

Керівник Сокіл Д.П. Сокіл
(підпис, прізвище, ініціали)

Головний Коваленко А.Р. Коваленко
бухгалтер (підпис, прізвище, ініціали)

Одержав Триста п'ятдесят грн 00 коп.
(словами)

«24» червня 2021 року Підпис одержувача Весела
За паспорт серії ОЛ № 112233, виданий РУ ГУ Деснянського району м. Києва 10.07.2015
(найменування, номер, дата та місце видачі документа, який засвідчує особу одержувача)

Видав касир Матушко О.П. Матушко
(підпис, прізвище, ініціали)

Додаток В

Заповнення Балансу підприємства на прикладі ПАТ «Київстар»

Підприємство <u>Приватне акціонерне товариство «Київстар»</u>	Дата (рік, місяць, число)	Коди	
Територія <u>м. Київ, Шевченківський р-н</u>	За ЄДРПОУ	2020	12
Організаційно-правова форма господарювання <u>Акціонерне товариство</u>	за КОАТУУ	21673832	31
Вид економічної діяльності <u>Діяльність у сфері безпроводного електров'язку</u>	за КОПФГ	8038900000	
Середня кількість працівників <u>3 680</u>	за КВЕД	230	
Адреса, телефон <u>03113 м. Київ, вулиця Дегтярівська, будинок 53</u> тел.: <u>247-39-49</u>		61,20	
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку «x» у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			X

Окремий баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2020 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

АКТИВ	Код рядка	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	10	8 158 678	8 257 413
первісна вартість	1001		13 301 479	14 349 297
накопичена амортизація	1002		(5 142 801)	(6 091 884)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	11	569 400	929 662
Основні засоби	1010	8	12 044 185	13 823 556
первісна вартість	1011		27 183 937	30 956 871
знос	1012		(15 139 752)	(17 133 315)
інвестиційна нерухомість	1015		-	-
Довгострокові біологічні активи	1020		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-
інші фінансові інвестиції	1035	12	171 269	171 269
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045	29	402 140	358 996
інші необоротні активи	1090	13, 16	1 136 870	1 251 405
Усього за розділом I	1095		22 482 542	24 792 301

Продовження додатку В

АКТИВ	Код рядка	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5
II. Оборотні активи				
Товарно-матеріальні запаси	1100		65 974	51 347
виробничі запаси	1101		50 660	46 045
товари	1104		15 314	5 302
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	14	720 096	664 512
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	14	69 583	87 950
з бюджетом	1135	14	54 499	72 173
у тому числі з податку на прибуток	1136		-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	14	4 198	1 537
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	15	898 072	1 219 310
Витрати майбутніх періодів	1170	16	98 043	123 885
Інші оборотні активи	1190		-	-
Усього за розділом II	1195		1 910 465	2 220 714
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
	1200		597	353
БАЛАНС	1300		24 393 604	27 013 368

ПАСИВ	Код рядка	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	17	887 119	654 763
Капітал у дооцінках	1405		-	(107)
Додатковий капітал	1410		258 294	258 294
Емісійний дохід	1411		102 338	102 338
Резервний капітал	1415		132 933	132 933
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		12 752 409	10 383 967
Неоплачений капітал	1425		-	-
Вилучений капітал	1430		(370 398)	-
Усього за розділом I	1495		13 660 357	11 429 850
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		-	-
Пенсійні зобов'язання	1505		23 312	26 994
Довгострокові кредити банків	1510	18	-	3 870 638
Інші довгострокові зобов'язання	1515	22, 23	2 273 689	2 934 101
Довгострокові забезпечення	1520	21	213 552	180 173
у тому числі з виплат персоналу	1521		4 597	-
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		2 510 553	7 011 906

Продовження додатку В

Приватне акціонерне товариство «Київстар»
Окремий баланс (Звіт про фінансовий стан)
(у тисячах гривень)

ПАСИВ	Код рядка	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	18	-	140 416
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615	19	1 146 748	1 441 544
розрахунками з бюджетом	1620	20, 29	941 535	1 032 911
у тому числі з податку на прибуток	1621	29	616 786	653 515
розрахунками зі страхування	1625		-	-
розрахунками з оплати праці	1630		7 127	9 508
одержаними авансами	1635	23	692 723	744 678
розрахунками з учасниками	1640	17	3 484 063	3 096 916
Поточні забезпечення	1660	21	103 867	96 396
Доходи майбутніх періодів	1665	23	650 784	727 845
Інші поточні зобов'язання	1690	22	1 195 847	1 281 398
Усього за розділом III	1695		8 222 694	8 571 612
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		-	-
БАЛАНС	1900		24 393 604	27 013 368

Підписано і затверджено до випуску від імені керівництва Приватного акціонерного товариства «Київстар» 9 квітня 2021 року:

Президент

Олександр Валерійович Комаров

Головний бухгалтер

Олена Михайлівна Ксеніч

Додаток Г

Заповнення Звіту про фінансові результати на прикладі ПАТ «Київстар»

Підприємство Приватне акціонерне товариство «Київстар»
(найменування)

Дата (рік, місяць,
число)
За ЄДРПОУ

Коди		
2020	12	31
21673832		

Окремий звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік
Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	24	25 001 245	22 245 793
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	26	(8 468 288)	(7 725 453)
Валовий:				
прибуток	2090		16 532 957	14 520 340
збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	25	200 536	144 233
Адміністративні витрати	2130	26	(1 676 040)	(1 411 002)
Витрати на збут	2150	26	(1 967 033)	(1 956 396)
Інші операційні витрати	2180	26	(84 802)	(617 892)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190		13 005 618	10 679 283
збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	27	80 459	360 053
Інші доходи	2240	28	48 668	1 538
Фінансові витрати	2250	27	(427 797)	(341 819)
Втрати від участі в капіталі	2255		-	-
Інші витрати	2270	28	(93 560)	(70 929)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290		12 613 388	10 628 126
збиток	2295		-	-
Витрати з податку на прибуток	2300	29	(2 243 529)	(1 666 906)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350		10 369 859	8 961 220
збиток	2355		-	-

Продовження додатку Г

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	5
(Дооцінка) уцінка необоротних активів	2400		-	-
(Дооцінка) уцінка фінансових інструментів	2405		(107)	-
Накопичені курсові різниці	2410		-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		-	-
Інший сукупний дохід	2445		-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		(107)	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		(107)	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		10 369 752	8 961 220

III. Елементи операційних витрат

Стаття	Код рядка	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	5
Матеріальні затрати	2500	26	161 294	111 271
Витрати на оплату праці	2505	26	1 705 312	1 413 988
Відрахування на соціальні заходи	2510	26	311 804	242 951
Амортизація	2515	26	3 966 369	3 150 330
Інші операційні витрати	2520	26	6 051 384	6 792 203
Всього	2550		12 196 163	11 710 743

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Стаття	Код рядка	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	5
Середньорічна кількість простих акцій	2600		-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650		-	-

Коментар: Частина IV. Розрахунок показників прибутковості акцій не заповнюється тому, що акції Компанії не продаються та не купуються на фондових біржах. Детальна інформація подана в Примітці 17.

Підписано і затверджено до випуску від імені керівництва Приватного акціонерного товариства «Київстар» 9 квітня 2021 року:

Президент

Олександр Валерійович Комаров

Головний бухгалтер

Олена Михайлівна Ксеніч

Додаток Д

Заповнення Звіту про рух грошових коштів на прикладі ПАТ «Київстар»

Підприємство <u>Приватне акціонерне товариство «Київстар»</u> (найменування)	Дата (рік, місяць, число) За ЄДРПОУ	Коди		
		2020	12	31
		21673832		

**Окремий звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 2020 рік**

Форма № 3

Код за ДКУД

1801004

Стаття	Код рядка	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	5
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності				
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3000		12,613,388	10 628 126
Коригування на:				
амортизацію необоротних активів	3505	26	3,966,369	3 150 330
збільшення (зменшення) забезпечень	3510	21	(40,850)	(29 728)
прибуток (збиток) від нереалізованих курсових різниць	3515		(118,353)	571 094
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520		(55,668)	(402 437)
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	3521		-	-
Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання	3522		-	-
Прибуток (збиток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу, та груп вибуття	3523		244	(486)
Прибуток (збиток) від реалізації фінансових інвестицій	3524		-	-
Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів	3526		32,670	49 944
Фінансові витрати	3540		427,797	335 078
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550		-	13 417
Зменшення (збільшення) запасів	3551		14,627	(4 272)
Зменшення (збільшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	3553		86,894	196 951
Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості	3554		(36,040)	(14 278)
Зменшення (збільшення) договірних активів	3556		(214,096)	(8 388)
Зменшення (збільшення) інших оборотних активів	3557		-	-
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560		-	60 624
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	3561		227,726	(405 280)
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунки з бюджетом	3562		55,869	86 395
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунки зі страхування	3563		-	-
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунки з оплати праці	3564		27,926	(14 565)
Збільшення (зменшення) договірних зобов'язань	3566		77,061	100 421
Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань	3567		10,061	(141 416)
Грошові кошти від операційної діяльності	3570		17,075,624	14 171 530
Сплачений податок на прибуток	3580		(2,164,741)	(1 866 906)
Витрачання на сплату відсотків	3585	33	(394,074)	(335 078)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195		14,516,809	12 169 546

Продовження додатку Д

Приватне акціонерне товариство «Київстар»
Окремий звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
(у тисячах гривень)

Стаття	Код рядка	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	5
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності				
Надходження від реалізації фінансових інвестицій	3200		-	-
необоротних активів	3205		31 179	45 331
Надходження від відсотків	3215	27	47 539	314 651
дивідендів	3220	27	32 920	45 402
Надходження від деривативів	3225		-	-
Надходження від безпроцентних позик	3230		-	-
Інші надходження	3250		-	-
Витрачання на придбання фінансових інвестицій	3255		(92 775)	(16 000)
необоротних активів	3260		(4 948 894)	(3 774 161)
Виплати за деривативами	3270		-	-
Витрачання на надання позик	3275		-	-
Інші платежі	3290		-	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295		(4 929 831)	(3 384 777)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності				
Надходження від Власного капіталу	3300		-	-
Отримання позик	3305	33	3 988 013	-
Інші надходження	3340		-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345		-	-
Погашення позик	3350		-	-
Сплату дивідендів	3355	33	(12 987 406)	(12 233 419)
Витрачання на сплату відсотків			-	-
Інші платежі	3390	33	(390 592)	(291 196)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		(9 389 985)	(12 524 615)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		196 991	(3 739 846)
Залишок коштів на початок року	3405	15	898 072	5 201 943
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		124 247	(564 025)
Залишок коштів на кінець року	3415	15	1 219 310	898 072

Підписано і затверджено до випуску від імені керівництва Приватного акціонерного товариства «Київстар» 9 квітня 2021 року:

Президент

Олександр Валерійович Комаров

Головний бухгалтер

Олена Михайлівна Коєніч